

Offentliga utfrågning om ett handelsavtal
mellan EU och USA (TTIP)

ISSN 1653-0942
ISBN 978-91-87541-27-8
Riksdagstryckeriet, Stockholm, 2015

Förord

Näringsutskottet och utrikesutskottet kallade den 23 april 2015 till en öppen utfrågning i riksdagen om ett handelsavtal mellan EU och USA (TTIP). Till utfrågningen inbjöds företrädare för regeringen, myndigheter, organisationer och företag för att ge sin syn på handelsavtalets möjligheter och utmaningar. I det följande redovisas programmet, en utskrift av de stenografiska uppteckningar som gjordes vid utfrågningen och de bilder som visades av föredrags-hållarna under deras presentationer.

Stockholm i juni 2015

Jennie Nilsson (S)

Näringsutskottets ordförande

Karin Enström (M)

Utrikesutskottets vice ordförande

Johan Fransson

Kanslichef

Martin Brothén

Kanslichef

Innehållsförteckning

Förord	3
Program för näringsutskottets och utrikesutskottets offentliga utfrågning om ett handelsavtal mellan EU och USA (TTIP)	5
Stenografisk utskrift från den offentliga utfrågningen	6
Bilder som visades av föredragshållarna under den offentliga utfrågningen	55
Bilder som visades av Susanne Lindberg Elmgren, LO	55
Bilder som visades av Göran Holm, Scan	59
Bilder som visades av Örjan Brinkman, Sveriges Konsumenter och Beuc	63

Program för näringsutskottets och utrikesutskottets offentliga utfrågning om ett handelsavtal mellan EU och USA (TTIP)

Datum: torsdagen den 23 april 2015

Tidpunkt: kl. 8.30–11.55

Plats: Förstakammarsalen, Riksdagshuset

Inledning

Jennie Nilsson, ordförande näringsutskottet

Ett handelsavtals betydelse – erfarenheter och prognoser

Anna Stellingor, generaldirektör för Kommerskollegium

Syftet med ett handelsavtal och det aktuella förhandlingsläget

Cecilia Malmström, handelskommissionär i EU-kommissionen

Röster om möjligheter och utmaningar med ett handelsavtal

Niklas Bergström, internationell rådgivare vid Svenskt näringsliv

Susanne Lindberg Elmgren, utredare vid LO:s internationella enhet

Örjan Brinkman, ordförande för Sveriges Konsumenter och för europeiska konsumentorganisationen Beuc

Maud Spencer, vd Svalson AB

Göran Holm, vd Scan AB

Kaffepaus

Regeringens syn på handelsavtalet

Mikael Damberg, närings- och innovationsminister

Frågestund

Avslutning

Karin Enström, vice ordförande utrikesutskottet

Stenografisk utskrift från den offentliga utfrågningen

Ordförande under utfrågningen var Jennie Nilsson (S) näringsutskottet, och vice ordförande var Karin Enström (M) utrikesutskottet.

Ordföranden: Varmt välkomna till denna utfrågning som anordnas av näringsutskottet och utrikesutskottet. Det är en gemensam utfrågning som handlar om handelsavtalet mellan EU och USA.

En öppen och frihandelsvänlig handelspolitik utgör en av grundstenarna för tillväxt och sysselsättning, inte minst för ett land som Sverige. Svenska företag i dag är i en allt högre utsträckning en del av en globaliserad ekonomi och globala värdekedjor. Sveriges välstånd har i stor utsträckning byggts genom en generell välfärdspolitik och en ekonomisk politik för full sysselsättning som grundar sig på handelsutbyte med övriga världen. Sverige har visat att det är möjligt att förena politik för en fri och rättvis handel med exempelvis höga miljökrav och ett stärkt skydd för arbetstagares rättigheter.

Sverige är, och bör fortsätta att vara, en drivande kraft genom EU för en fri och rättvis handel. Öppenhet är centralt för att förhandlingar ska kunna avslutas med gott resultat. En bred dialog med de fackliga organisationerna, näringslivet och civilsamhället är av stor vikt. Denna hearing ska ses som en del i den processen.

EU och USA är världens största ekonomier, och de står tillsammans för hälften av världens BNP. Varje dag handlas varor och tjänster över Atlanten för mer än 18 miljarder kronor. Handelspolitiken är gemensam för EU och kommissionen, och kommissionen förhandlar för EU:s räkning. Kommissionen har ett förhandlingsmandat från Sverige och från övriga medlemsstater. Förhandlingarna om ett frihandels- och investeringsavtal mellan EU och USA, TTIP, inleddes i juli 2013. Den nionde förhandlingsrundan inleddes i måndags och kommer att avslutas på fredag i New York.

Syftet med avtalet är att underlätta investering och handel genom att framför allt minska de handelshinder och de effekter som uppstår på grund av olika regler i EU och i USA.

Vi kommer inledningsvis att få lyssna till en representant från Kommerskollegium, som kommer att tala om handelsavtalets betydelse utifrån både erfarenhet och prognoser. Därefter kommer EU:s handelskommissionär Cecilia Malmström att tala om kommissionens syfte med handelsavtalet och det aktuella förhandlingsläget. Därefter kommer vi att få lyssna till olika röster om möjligheterna och utmaningarna med ett handelsavtal. Efter pausen kommer närings- och innovationsminister Mikael Damberg att ge oss regeringens syn på avtalet. Därefter följer en frågestund där ledamöterna i näringsutskottet och utrikesutskottet kommer att ha möjlighet att ställa frågor.

Jag heter Jennie Nilsson och jag är ordförande i näringsutskottet, och jag kommer tillsammans med Karin Enström, vice ordförande i utrikesutskottet, att leda denna utfrågning. Jag föreslår att vi med den korta inledningen går rakt på programmet. Därmed hälsar jag Anna Stelling, generaldirektör för Kommerskollegium, upp på scenen.

Anna Stelling, Kommerskollegium: Fru ordförande och ledamöter! Tack för inbjudan att tala vid denna öppna utfrågning om TTIP.

Låt mig börja med att säga att det är roligt att se ett växande intresse för handelsfrågor. Internationell handel är viktigt – jag kan inte nog understryka det – för Sveriges välbefinnande, för Europas återhämtning, för global utveckling och även som ett sätt att främja och stärka internationella relationer.

2015 är ett speciellt år. Det är 20 år sedan Sverige blev medlem i EU. Det är också 20 år sedan Världshandelsorganisationen WTO bildades. EU och WTO är våra främsta instrument för att stärka en friare världshandel och därigenom lyfta upp fler länder ur fattigdom.

Innan jag fokuserar på TTIP skulle jag vilja säga några ord om hur viktigt det är att förstå att handel och handelspolitik inte är samma sak i dag som för bara några år sedan. Handelsmönstren, hur handeln faktiskt bedrivs, är inte desamma i dag som för 10–20 år sedan. Vi ser inte längre att ett företag A exporterar en vara till landet B. År 2015 karakteriseras världshandeln av globala värdekedjor där produktionen av en produkt sker i många olika länder och där tjänsthandeln och digitaliseringen blir allt viktigare.

Inte bara handelsmönstren har ändrats utan även motiven för EU:s handelsavtal har ändrats. I mitten av 00-talet lade man grunden till den nya generationens frihandelsavtal. De avtal vi ser nu. Ekonomiska kriterier, till exempel marknadspotential, har blivit allt viktigare när vi ska besluta om vilka länder vi ska inleda förhandlingar med.

Frihandelsavtalen ska också vara bredare vad gäller handelsaspekter och djupare när det kommer till ekonomisk integration. Det är med andra ord en rejäl ambitionshöjning.

Först ut i den här nya generationens frihandelsförhandlingar var Sydkorea. Förhandlingarna med Singapore har nyligen avslutats. Förhandlingarna med Kanada har också avslutats, det så kallade CETA-avtalet. Nu när WTO:s Doharunda har kört fast har det öppnats en möjlighet att förhandla också med USA och Japan. De är de länder i världen som har den kanske allra största ekonomiska potentialen.

EU-kommissionen har gjort beräkningar på vad det skulle innebära om alla EU:s frihandelsavtal skulle bli verklighet. Beräkningarna visar att EU:s samlade BNP skulle öka med ungefär 2,2 procent, eller 275 miljarder euro, och att 2 miljoner nya jobb skulle skapas.

Parallellt med att sättet vi handlar på har utvecklats och att handelsavtalen har utvecklats har också investeringsavtalen utvecklats. Längre gällde nationell kompetens för investeringar, och därför ingick EU-länderna, däribland Sve-

rige, egna bilaterala investeringsavtal. Totalt finns över 3 200 investerings-skyddsavtal i världen. Sverige har för närvarande investerings-skyddsavtal med 66 länder. Men med Lissabonfördraget vet vi att direktinvesteringar blev en EU-kompetens. Därför omfattar förhandlingarna om avtalen med Kanada och Singapore också investeringar.

Investeringar är särskilt viktiga i Sveriges ekonomiska relationer med USA. Investerings-skydd, inklusive ISDS, har dominerat den offentliga debatten om TTIP både i EU och i Sverige.

Den nya generationens investeringsavtal som vi ser nu kommer liksom den tidigare att skydda mot diskriminering och expropriation. Syftet är att garantera en stabil rättslig miljö. Det är i huvudsak en fråga om rättssäkerhet.

Frågan många ställer är vad TTIP kommer att ge. Det är inte en helt enkel fråga. Kommerskollegiums egen simulering av möjliga effekter av TTIP visar en ökad export från Sverige till USA med 17 procent och en ökad import från USA med 15 procent. I våra beräkningar är effekterna något större för EU som helhet, nämligen 20 procent ökad import och 20 procent ökad export.

Andra simuleringar bekräftar våra resultat. Den konsekvensanalys som kommissionen gjorde angående TTIP redovisar lite starkare effekter, men riktningen är densamma.

Att uppskatta ett frihandelsavtals effekter innebär metodproblem. Det är inte helt enkelt. Kommerskollegiums beräkningar – de 17 och 15 procenten – underskattar sannolikt effekterna av ett avtal. Skälet är att de antaganden vi gör inte tillåter några dynamiska effekter, några tillväxteffekter, i form av investeringar, ökad konkurrens eller tekniköverföring. Dessutom omfattas inte hela tjänstehandeln. 60 procent av tjänstehandeln omfattas inte. Inte heller offentlig upphandling omfattas. Därför bedömer vi att våra beräkningar ligger i underkant.

TTIP kan analyseras utifrån olika perspektiv – inte bara de ekonomiska. Vi väntar på en rapport som kommissionen har beställt från ett oberoende nederländskt institut om hållbarhetsdimensionen. Kommerskollegium analyserar också många andra dimensioner av TTIP, bland annat SPS-frågor, det vill säga sanitära och fytosanitära frågorna. Det gäller även livsmedelsfrågor, hållbarhetsfrågor och den övergripande frågan om hur TTIP kan bli ett så öppet avtal som möjligt gentemot resten av världen.

Låt mig nämna de preliminära handelseffekterna av det senaste frihandelsavtalet som EU har ingått – det med Sydkorea. Avtalet kom på plats 2011, och det är först nu möjligt att börja utvärdera effekterna av avtalet. Kommerskollegium arbetar med detta just nu. Enligt EU-kommissionens rapport ökade EU:s totala export till Korea med 35 procent under de tre första åren sedan avtalet kom på plats.

Med utgångspunkt i Kommerskollegiums verksamhet vill jag göra fyra konstateranden.

För det första: Det är hög tid att uppdatera de befintliga handelsregelverken. Vi måste utforma handelspolitiken efter verkligheten – hur handeln verkligen sker. Digitaliseringen av handeln, framväxten av globala värdekedjor, den allt

starkare växande tjänstehandeln är omvälvande förändringar som innebär att det råder helt andra förutsättningar i dag än för 10–20 år sedan. TTIP är mot den bakgrunden en möjlighet att uppdatera handelsregelverk som inte hängt med i utvecklingen.

För det andra: Kommerskollegium har visat att USA är Sveriges viktigaste handelspartner om man ser till förädlingsvärde. Dessutom är Sverige ett av de viktigaste investerarländerna i USA. Svenska företag finns verksamma i alla USA:s 50 delstater, och de genererar hundratusentals jobb. Sverige har handelstraditioner med USA sedan Sverige undertecknade det första frihandelsavtalet med USA redan 1783. USA är en otroligt viktig marknad för våra svenska företag, men den är inte tillräckligt tillgänglig för de små och medelstora företagen.

För det tredje: Vi ska inte glömma hållbarhetsdimensionen i TTIP. En viktig tanke med TTIP är att öppna för transatlantisk handel samtidigt som vi bygger vidare på vår höga standard vad gäller villkor för företag, miljö, arbetstagare och konsumenter. Om vi vill att vår nivå på arbetsvillkor, miljöskydd och konsumentskydd ska vara utgångspunkten för en framtida global spelplan, alltså långt förbi TTIP, är det ett naturligt steg för EU att börja samarbeta med USA.

För det fjärde: Det är viktigt att lyfta blicken. För närvarande pågår ett intensivt förhandlande mellan olika länder och regioner i världen om frihandelsavtal. Inom ramen för TPP, Trans-Pacific Partnership, förhandlar USA med tolv länder i Stilla-havsregionen, däribland Japan, Mexiko och Kanada. Det finns en risk att världshandeln alltmer centreras till Asien om vi inte stärker den transatlantiska handelslänken. Samtidigt är det viktigt att TTIP blir ett så öppet avtal som möjligt. En utmaning blir att se till att andra länder kan ansluta och att utvecklingsländernas intressen tas till vara. Då blir det också enklare att bygga framtida globala lösningar, multilaterala lösningar, med avstamp i de regionala frihandelsavtalen.

När två ekonomiska giganter förhandlar om det som kommer att bli världens största frihandelsavtal är det inte en fråga för bara några få insatta förhandlare. Det är positivt att debatten finns, att frågor ställs och att krav formuleras.

Från Kommerskollegiums håll kan jag bara understryka vikten av att kunskap, analys och saklighet står i centrum när vi debatterar en så viktig fråga som TTIP. Därför vill jag än en gång tacka näringsutskottet och utrikesutskottet som organiserar en förmiddag som denna.

Ordföranden: Då går vi vidare i programmet. Jag lämnar ordet till Cecilia Malmström, EU:s handelskommissionär.

Cecilia Malmström, EU-kommissionen: Fru ordförande, ärade ledamöter, mina damer och herrar! Också jag vill tacka så mycket för möjligheten att få vara här i dag. Det är alldeles utmärkt att riksdagen ordnar hearingen. Jag vet

att många av er redan är engagerade och kunniga i frågan, men det här är ytterligare en möjlighet att bringa klarhet, tydlighet och kunskap samt öka öppenheten i frågan som är så oerhört viktig. Det finns ett stort intresse, som Anna Stellingar nämnde. Det är positivt. Allt man kan göra för att öka öppenheten och kunskapen är bra.

Öppenhet har varit en av mina viktigaste frågor sedan jag tillträdde, och det är därför som i princip alla dokument från Europas sida rörande TTIP-förhandlingarna finns på nätet för er och andra att läsa. Det är en process som fortsätter. Allteftersom vi utvecklar gemensamma positioner, bakgrundsdokument och så vidare internt i EU-kretsen kommer vi att lägga ut dokumenten successivt på nätet.

Det är också bra att nationella parlament tar det speciella ansvaret. Jag har haft glädjen att få komma till flera parlament och svara på frågor. Jag har varit i Spanien, Luxemburg, Österrike, Tyskland, Irland, Frankrike, Lettland och Storbritannien. Jag hoppas att hinna med de övriga innan förhandlingarna är klara.

Det vi kallar TTIP är ett omdebatterat handelsavtal. Vi är ett och ett halvt år in i förhandlingarna. Men vi har ännu ingen färdig text att debattera. Därför är det viktigt att fundera över vad vi pratar om, hur vi gör det och varför.

Globaliseringen är ett faktum. Våra varor är inte längre producerade i ett land och sålda i ett annat. Det finns en hel kedja däremellan där produktionen sker i flera steg och i flera länder innan slutprodukten är färdig. Handel är inte längre ett utbyte av produkter. Handel är en del av produktionen.

13 procent av värdet i Europas export är först importerat. Det kan till exempel vara bildelar som importeras, sätts ihop i en europeisk bil, som sedan exporteras. Den siffran är något högre i USA, och det är hela 30 procent i Kina. Det betyder att import och export är båda viktiga delar när man pratar om handelsavtal. Det finns en ökad efterfrågan från politiker, företag och konsumenter att det finns internationella regler från allt som säkerhet för varor till kapitalkrav för banker. Det är inte effektivt med individuella regler, och det är inte heller tryggt och bra för konsumenterna.

Andra länder har till exempel anpassat sig till EU:s krav på utsläpp från bilar för att kunna sälja sina bilar här i stället för att producera olika bilar för olika marknader.

Inte bara varor rör sig över nationsgränserna. En av läxorna från den stora finanskrisen som utbröt för några år sedan är just att finansiell stabilitet respekterar inga nationsgränser. Det är ett skäl till att många regeringar samarbetar i till exempel forum som G20. Samtidigt förändras ekonomier och den ekonomiska maktbalansen. Vi riskerar i framtiden att EU:s roll för att sätta standarder inte är lika stark. Att Kina är på väg uppåt är positivt. Det lyfter miljoner människor ut ur fattigdom. Det skapas nya marknader för europeiska och svenska företag, men det betyder också att EU och även USA förlorar sitt relativa inflytande när det gäller just möjligheten att ta fram regler. Därför är det så viktigt att vi samarbetar.

EU och USA delar många värderingar. Vi är naturligtvis inte överens om allt, men vi står nära varandra när det gäller synen på demokrati, miljösäkerhet, marknadsekonomi, mänskliga rättigheter och vikten av att det finns standarder för att skydda våra medborgare. Därför är det viktigt att vi kommer överens om standarder som sätter höga skyddsnivåer för miljö och konsumenter och att de sedan kan bli globala. TTIP kan bidra till detta.

För vissa områden har vi olika standarder. Då diskuterar vi inte dem. De finns inte med på förhandlingsbordet. Det betyder att vi inte kommer – det är viktigt eftersom frågan cirkulerar ofta i debatten – att ändra EU:s regler när det handlar om genmodifierade grödor eller hormonbehandlat kött. Ingen produkt som inte uppfyller de lagar och krav som vi har i dag i Europa kommer att godkännas för den europeiska marknaden. Det är oerhört viktigt att vara tydlig; vi ändrar inte lagarna.

Europa, det vill säga EU-kommissionen som sköter förhandlingarna, EU:s medlemsländer, Europaparlamentet och nationella parlament, som i slutändan följer och ska godkänna avtalet skulle aldrig acceptera att vi avviker från principen. Det framgår tydligt i mandatet. Vi sänker inte krav som har skapats i Europa för att säkra miljön och konsumenter.

Det handlar om att hitta gemensamma standarder, ta bort onödig byråkrati, inte om att ändra på existerande lagstiftning.

Det finns heller ingenting i TTIP som syftar till att privatisera sociala tjänster, till exempel hemtjänst, skola, hälsa och så vidare. Det är varje land som bestämmer om de ska öppnas för privatisering eller inte. TTIP tvingar inte Sverige att privatisera och begränsar inte heller Sveriges möjligheter att i framtiden ändra beslut. Både USA och EU är tydliga med detta. Jag och USA:s chefsförhandlare, ambassadör Mike Froman, har gjort ett gemensamt uttalande om detta.

Man kan vrida på detta. Kommuner och landsting i Sverige vinner på om vi får möjlighet till att köpa varor och tjänster billigare vad gäller vattenpumpar, mediciner, klassrumsmöbler och så vidare.

Den ekonomiska situationen i EU och USA tyder på att båda behöver medvind i sina ekonomier. Ekonomiska vinster är till fördel för den enskilda medborgaren eftersom de skapar jobb och möjligheter. Det är ett av de viktigaste syftena med TTIP.

Sverige är ett land som alltid har varit öppet och tjänat på frihandel. 900 000 jobb i dag är beroende av export till länder utanför EU. 120 000 är beroende av export till USA. Ju enklare det blir att handla med USA, desto bättre förutsättningar för expansion och fler jobb i Sverige.

Hur kan vi då underlätta handel? Vi handlar sedan länge. Anna Stellingar pekade på detta. Framför allt finns det ett antal hinder kvar som är svåra för inte minst de små och medelstora företagen.

Det finns ett bageri i Torslanda som säljer glutenfria mandeltårter av toppkvalitet, bland annat till USA. Företaget betalar 6 procent i tullar och tariffer

till USA. Det är mycket för ett litet företag, och företaget skulle kunna exportera mer om det slapp detta. Syftet i TTIP är att ta bort i princip alla tullar och tariffer.

Ett annat företag i Göteborgsregionen, Xvivo Perfusion, tillverkar system som gör att inopererade organ – hjärta, lungor, lever – kan hållas vid liv under en operation. Ett mycket känsligt stadium. Företaget har sålt sina produkter på den europeiska marknaden i flera år men har haft stora svårigheter att komma in på den amerikanska marknaden. Inte för att produkten inte efterfrågas. Den är av hög standard och har gott rykte, och det finns en efterfrågan. Men tillståndapparaturen och mekanismerna för den har visat sig vara mycket problematiska. Vilka krav ska uppfyllas och så vidare? Små företag har inte råd. Nu har detta företag lyckats komma in på marknaden, men det har varit mycket problematiskt. Också detta vill vi förenkla, det vill säga tillståndsprocedurer och olika sätt att ömsesidigt erkänna varandras procedurer.

TTIP skulle göra det enklare för till exempel läkemedelsföretag – viktiga i Sverige – att sälja i USA. För att kunna garantera kvaliteten i dag måste läkemedelsfabriker följa detaljerade regler om hur produkterna ska tillverkas. Det är alldeles utmärkt. Så ska det vara. Reglerna är i princip desamma i USA och EU, men de skiljer sig lite grann. Därför måste man göra dubbla inspektioner och ha dubbla procedurer. Det är onödigt. Här skulle mycket kunna sparas.

Dessa företag är två exempel på vad små och medelstora företag skulle kunna vinna. Det handlar om att få bort handelshinder, och det handlar om att öka möjligheten att exportera till USA. Då blir det ökad efterfrågan på arbetskraft.

Det finns mer än 665 000 små och medelstora företag i Sverige med över 2 miljoner anställda. Många av dem är bra på e-handel, och i TTIP har vi också ambitionen att förenkla e-handeln över gränserna. Vi syftar på att i TTIP ha ett särskilt kapitel som handlar om små och medelstora företag. Bland annat vill vi sätta upp en databas och samla information om alla regler på ett och samma ställe för att underlätta för de företag som söker etablera sig eller utveckla sin etablering på den amerikanska marknaden. Även om genomsnittstullen mellan EU och USA är låg finns områden där den är hög, och detta drabbar inte minst de små företagen.

Låt mig säga något om den mycket omdebatterade investeringsskyddsmekanismen, ISDS. Den väcker oro och kritik i Sverige och i många länder. Här bör vi tänka på några saker. Skälet till att sådana skydd existerar över huvudet är att vi genom att sänka risken för expropriering och diskriminering gör det tryggare att investera, vilket ökar viljan att investera.

Vi hör om en del udda exempel i debatten som verkar skrämmande. Jag delar den skepsisen. Men vi ska komma ihåg att den absoluta majoriteten av fall i historien handlar om exproprieringar av materiella tillgångar. Europa är den kontinent som mest har utnyttjat investeringsskyddet.

Det är nog inte någon i EU som vill ha den gamla generationens investeringsskydd. Det är därför vi har börjat se över dem. EU har tillsammans 1 400 investeringsavtal. Sverige har 69. Det vi gör nu är att ta fram ett demokratiserat

och moderniserat system. Det började vi med redan i avtalet med Kanada, som Anna Stellingner nämnde. Där tog vi många viktiga steg framåt.

Vi kommer att fortsätta att bygga vidare. Vi införde för första gången en tydlig hänvisning till rätten att lagstifta. Stater har rätt att fatta beslut om lagar för att skydda sina medborgare. Det kan inte företag utmana. Vi har också definierat och minskat omfattningen på nyckelbegrepp som rättvis och skälig behandling, indirekt expropriation för att minska missbruket. Det är regeringarna i det kanadensiska avtalet, inte skiljemännen, som ansvarar för den yttersta tolkningen av reglerna. Om EU och Kanada inte är överens med ett sådant skiljedomslut kan vi utfärda ett juridiskt bindande uttalande om hur det ska tolkas. Vi har också infört en uppförandekod för skiljemän och öppnat för en framtida överklagandemyndighet. Vi har infört klara krav på insyn och transparens i systemet.

Det här vill vi bygga vidare på. Det är redan viktiga och bra reformer, men vi kan gå ytterligare ett steg framåt.

Vi håller på att diskutera tillsammans med Europaparlamentet, med medlemsländerna och andra om hur vi kan ta steg framåt. Jag kommer om några veckor att presentera några sådana förslag. Några tankar är att inkludera en ännu tydligare juridiskt bindande artikel för att klargöra att regeringarna kan sätta allmänpolitiska mål och välja den skyddsnivå som är lämplig för sina medborgare utan att detta kan ifrågasättas. Vi försöker förbättra systemet om hur domstolen fungerar, och vi diskuterar hur man ska utse domarna – kanske från en i förväg definierad pool med högt utbildade och kvalificerade domare. Vi tittar också på överklagandemekanismen och att inkludera en överklagandeinstant direkt i TTIP. Och vi undersöker möjligheten att etablera ett slags internationell domstol eller panel som tar hand om dessa frågor. Det är ingenting man kan skapa över en helg. Det tar lite tid att bygga upp. Men jag har redan bitt mina tjänstemän att titta på och försöka identifiera tänkbara partner och allierade globalt som skulle vara intresserade.

Om vi lyckas hitta en sådan mekanism som kan accepteras tror jag att vi kan skapa något mycket viktigt för framtiden som skulle ersätta alla de gamla, ibland lite omoderna avtal som finns sedan 50-talet, när den här mekanismen skapades. Nio länder har redan bilaterala avtal med USA. De skulle då ersättas med detta. I framtiden skulle alla avtal som vi sluter ha denna mer moderniserade mekanism.

Medlemsländerna har sagt att vi ska ha den här mekanismen – det finns med i mandatet. Från USA:s sida är detta också viktigt. Även om USA har ett fullt fungerande rättssystem finns det risker och tillfällen när man under vissa begränsade omständigheter kan behöva använda den här typen av mekanismer. USA har det i alla sina avtal, så det skulle innebära en nackdel för Europa om vi tvärtemot exempelvis Kanada och Japan inte har den här mekanismen i våra relationer.

Avslutningsvis: Vi har denna vecka den nionde förhandlingsrundan i USA. Den pågår nu på sin tredje dag, även om de väl inte riktigt har vaknat i New York än. Vi har naturligtvis också haft en mängd olika möten för att förbereda

detta. Vi har nu satt ramarna för förhandlingarna; vi har ute ett förslag till texter och erbjudanden på alla områden. Vi förstår varandras positioner och känner till varandras svårigheter.

Vi diskuterar under den här förhandlingsrundan framför allt regelverk, standarder och regler och kommer att behöva en till före sommaren, innan vi tror att allt det tekniska är avklarat, för att förhoppningsvis under rundan i september kunna gå in i den mer politiska fasen. Däremellan har vi naturligtvis ett intensivt utbyte på politisk nivå och på teknisk nivå för att försöka komma vidare.

Vi vet att det finns svårigheter. Det är många frågor som återstår. Men det går framåt.

Vi kommer att kontinuerligt publicera våra positioner. Jag hoppas på ert fortsatta stöd och intresse. Kommissionen står till förfogande för att svara på frågor, engagera sig och diskutera med er, lyssna på era förslag, era inspel och era frågor under hela processen. Jag ser fram emot en bra debatt och frågestund om detta i eftermiddag.

Ordföranden: Tack för det! Vi går vidare i programmet. Under nästa punkt kommer vi att ge möjlighet för olika röster att beskriva både möjligheter och utmaningar som man utifrån sitt perspektiv ser med ett handelsavtal. Först ut är Niklas Bergström, internationell rådgivare vid Svenskt Näringsliv.

Niklas Bergström, Svenskt Näringsliv: Fru ordförande, ledamöter! Tack för möjligheten för Svenskt Näringsliv att vara här och tillsammans med er dela vår syn på TTIP och frihandel! Det är inte lätt att komma efter Anna och Cecilia, som jag tycker på ett utmärkt sätt har ramat in vad TTIP handlar om och vikten av världshandel inte minst för ett land som Sverige, som är så exportberoende – för jobb, tillväxt, välfärd och välstånd.

Jag tänkte hoppa på direkt utan att göra några inledande konstateranden, som jag tycker är ganska givna, om det ömsesidiga beroendet mellan Europa och USA och inte minst beroendet mellan Sverige och USA, eftersom Sverige är en av de större investerarna i landet. Det finns några författare som sitter här som har jobbat på ambassaden i Washington och som har tagit fram en fantastisk skrift om hur svenska företag skapar jobb och tillväxt i USA, med vår fysiska närvaro på plats i nästan alla 50 delstater. Den uppmanar jag till läsning av – det är intressant läsning.

Först vill jag inledningsvis konstatera att USA är Sveriges största export- och importmarknad utanför EU:s marknad. Räknat i förädlingsvärde utgör handeln med USA 12 procent av den svenska exporten och 7 procent av importen. Tjänstehandeln utgör omkring 60 procent av Sveriges handel med USA. USA är det största landet också vad gäller företagsinvesteringar i Sverige. Som jag sa är Sverige en av de största investerarna per capita på den amerikanska marknaden. Ungefär 1 200 svenska företag finns där, och de sysselsätter ungefär 200 000 amerikaner. Många storföretag bedriver omfattande handel med USA. Det är ABB, Autoliv, Ericsson, Sandvik, Skanska, Volvo,

Volvo PV och många andra företag. De har länge haft USA som sin största marknad. För till exempel Hennes & Mauritz och Ikea är den amerikanska marknaden näst störst.

Handeln med USA gäller inte bara storföretag, utan den är enormt viktig också för små och medelstora företag i Sverige. Vi kommer att få höra mer om det från Maud Spencer framöver. Flera företagare är underleverantörer till storföretag som exporterar till USA. Men det finns också många mindre svenska företag som exporterar direkt dit, allt från pepparkakor till kameror för kärnkraftverk.

Trots det ömsesidiga beroendet av den här integrationen behöver vi fortsätta integrationen mellan Europa och USA för att få bort handelshinder och få till de stora ekonomiska vinsterna för både européer och amerikaner – därför alltså TTIP.

Syftet med TTIP är att på bred front försöka öka integreringen mellan EU:s och USA:s ekonomier. Tanken är att dessa två parter ska kunna finna lösningar på några av dagens svåraste utmaningar. Det gäller inte bara världshandeln utan framför allt geopolitiskt, givet vad som händer i vårt närområde: Ukraina, båtflyktingar, Isil på gränsen till Turkiet och så vidare. Det är många utmaningar som vi står inför på vår kontinent.

Det har gjorts många analyser av vilka vinster som TTIP kan ge. De resultaten varierar enormt, så man ska inte slå fast någon exakt siffra. Men många seriösa studier visar på att handeln mellan EU och USA kommer att öka ganska drastiskt, att välståndet kommer att öka i både EU och USA, att fler jobb kommer att skapas, att arbetslösheten kommer att sjunka i både EU och USA och att effekterna för världen som helhet kommer att vara positiva. Det vi inte ska glömma, som Anna nämnde, är att det också finns stora dynamiska effekter med TTIP som är svåra att kvantifiera men som finns där.

Något som är viktigt är att få bort eller minska tullarna. Man uppskattar att 20 procent av de vinster som kan uppstå genom TTIP och ett ambitiöst frihandelsavtal skulle kunna hänvisas till tullar. Men mycket handlar om det som inte direkt gäller handelspolitik utan det som händer bakom gränserna. Det är till exempel olika former av standardisering, som vi har hört, samt regleringar kring miljö, säkerhet och hälsa. Företagens kostnader för dessa regelverk uppskattar man motsvarar tullar på 10–20 procent.

Tanken är alltså inte att sänka kraven på de här områdena utan att systematiskt gå igenom de olika regelverk som finns i USA för att se hur man ska kunna minska företagens regelbörda. Både EU och USA har som vi vet höga ambitioner inom miljö, säkerhet, hälsa och så vidare. Kravnivåerna är likvärdiga, men regelverken har utvecklats oberoende av varandra. Det drabbar inte minst de små och medelstora företagen.

Vi har fört och fortsätter att föra en nära dialog med olika intressegrupperingar i Sverige, Europa och USA kring TTIP. Inte minst med det svenska facket har vi haft ett mycket bra och givande utbyte och samarbete. I alla dessa sammanhang har vår utgångspunkt varit följande – det gäller för det svenska näringslivets syn på TTIP.

Vi har alltid varit och förblir förespråkare för multilaterala handelsuppörelser inom WTO:s ram. Men som vi har hört och förstår händer det inte särskilt mycket där. Vi får vänta till toppmötet i Nairobi i december för att se om man kan få den så kallade Doharundan på spåren igen.

Vi ser TTIP ungefär som second best. Ändå är det enormt viktigt för våra ekonomier, för att främja Sveriges och Europas konkurrenskraft. Vi hoppas som sagt att Dohaförhandlingarna kommer att återupptas och kommer upp på spåren. Annars hoppas vi på plurilaterala handelsliberaliseringar inom eller utanför WTO:s ram.

Svenska företag, inte minst små, vill ha det här avtalet för att utveckla sina affärer och anställa fler. I vintras lät vi opinionsinstitutet Ipsos fråga nära 700 svenska små och medelstora företag som gör affärer i USA hur de ser på handelsmöjligheterna. Resultatet visar faktiskt på att handelshinder av karaktären rättslig osäkerhet, ojämna kravnivåer, dubbla byråkratiska krav eller tullar är rejäla bromsklossar för exporten i dag från dessa företag till USA. Sedan har vi det geografiska avståndet, som är oundvikligt. Det försvårar självklart handeln med den kontinenten. Det är viktigt.

En tredje sak är att vi från Svenskt Näringslivs sida och även från europeiskt näringslivs sida – vi jobbar inom ramen för något som heter Business Europe, som är vår paraplyorganisation i Bryssel – inte är beredda att acceptera vilket förhandlingsresultat som helst. Resultatet går enligt oss alltid före prestige. Inga politiska poäng eller någons eftermäle får styra slutresultatet och tajmningen för det. Vi måste därför vara beredda att kompromissa, vilket inte alltid är lätt, och måste vara medvetna om att vi inte kan få igenom allt vi vill ha, särskilt inte med en stormakt som USA. Det bästa får inte bli det godas fiende.

Våra utgångspunkter – för att verkligen få till det här avtalet, som vi har ambitionen ska bli ett 21st Century Model Agreement – är att vi vill få

1. en tullavveckling på varor med så få och så korta övergångsperioder som möjligt
2. tullavveckling på varor med långtgående marknadsöppningar på tjänstehandeln, på tjänstesidan och också på upphandlingssidan
3. ett ömsesidigt erkännande av jämförbara tekniska regler och standarder samt
4. samråd innan nya regler införs som eventuellt kan hämma handeln.

Det viktiga är att jordbruksintressena, som vi har sett i Doharundan på ömse sidor, inte får tillåtas omöjliggöra ett avtal. Bland annat Dohaförhandlingarna stöp på detta för några år sedan. Vi förstår att jordbruket har emotionell betydelse, men ur ett ekonomiskt perspektiv är det av marginell betydelse.

Det är viktigt att sluta dra upp de röda linjerna, det vill säga att redan innan man har börjat realförhandla på olika områden slå fast hur långt man kan gå eller vilka frågekomplex som borde uteslutas från förhandlingsmaterian. Vi såg redan från början att EU ville ta bort audiovisuella tjänster, vilket skapade enorm irritation i Washington. Nu har vi problemet med ISDS. Vi ser förhoppningsvis en kompromisslösning där, men amerikanerna har nu börjat villkora

upphandling med ISDS, och det kan bli tit för tat, som man säger på engelska, det vill säga att det blir svårt att komma fram.

Slutligen – det tror jag att Cecilia och framför allt Anna nämnde – är det viktigt att inte glömma den stora bilden, the big picture, med TTIP-förhandlingarnas betydelse geopolitiskt och geostrategiskt. Jag nämnde de enorma utmaningar som finns inte bara ekonomiskt inom Europa utan också i vårt närområde. Tillsammans med USA, som vi delar många värderingar med, tror vi att TTIP är enormt viktigt geopolitiskt, geostrategiskt och självklart ekonomiskt.

Jag ser näringsministern framför mig. Ni vet att Svenskt Näringsliv inte driver partipolitik utan sakfrågor. Men jag vill ändå komma in på regeringens EU-prioriteringar för 2015. Det som står om TTIP tyckte jag var väldigt bra, att vi ska säkerställa skyddsnivåer och så vidare. Men jag läste inte någonstans om marknadstillträde och fortsatta handelsliberaliseringar, och det tror jag är enormt viktigt för ett land som Sverige, för att få tillväxten och jobben på plats och för välståndet och välfärden. På sikt tror jag att det är det som skapar möjligheterna att bevara vårt välstånd och utveckla välfärden och inte minst värna om miljön.

Ordföranden: Vi tackar för den inblicken i hur Svenskt Näringsliv ser på de möjligheter och utmaningar som finns med avtalet och lämnar över till Susanne Lindberg Elmgren, utredare vid LO:s internationella enhet, för att få motsvarande inblick i hur LO ser på de här frågorna.

Susanne Lindberg Elmgren, LO: Fru ordförande, ärade ledamöter, talare och övriga deltagare! Det är en stor glädje för oss att från LO och den svenska fackföreningsrörelsen ge vår syn på TTIP.

Vi kan börja med våra facklig-politiska utgångspunkter. Liksom Svenskt Näringsliv, som vi har ett gott samarbete med, är vi positiva till frihandel. Det är vår grundläggande syn. Genom att sälja varor och tjänster kan vi genom skatteintäkter bygga en välfärd, och välfärden är också viktig för fortsatt konkurrenskraft.

Vi ska konkurrera med högt kunskapsinnehåll, inte med låga löner. Vi vill också ha en arbetsmarknad som är riggad för ständig förändring. Arbetslöshetsförsäkring, arbetsmarknadspolitik och innovationsfrågor är viktiga för oss när det gäller konkurrenskraft, strukturomvandling, öppenhet och globalisering.

Jag vill förklara att vi står upp för frihandel, för ofta anses vi vara en främmande fågel, inte minst i europeiska och internationella sammanhang. Jag vill tydligt förklara varför. Frihandel handlar också om att ha en politik där vinnarna kompenserar förlorarna. Det är oerhört viktigt när man diskuterar globalisering generellt sett men också de här frågorna.

Så till våra utgångspunkter. För över ett år sedan samlades svensk fackföreningsrörelse och diskuterade handelsavtalet mellan EU och USA. Vi sa ”Ja, men” till TTIP. Vi tycker, liksom Svenskt Näringsliv och den svenska reger-

ingen, att multilaterala handelsavtal naturligtvis är att föredra. Men i brist på framgång inom WTO har vi sett ett antal bilaterala avtal växa fram, och där är TTIP oerhört viktigt.

Vi tror att ökad handel över Atlanten, ökade investeringar mellan Sverige och USA och mellan EU och USA är av godo för svensk ekonomi och våra medlemmar. Det skapar nödvändig strukturomvandling och skapar också företag med bärkraft som också kan betala bra löner.

Det finns ofta ett ”men” i de här frågorna. Vi säger: ”Ja, men.” Det är oerhört viktigt att man skapar regler där arbetstagares rättigheter aldrig kan anses vara ett handelshinder. Vi vill inte heller att avtalet ska påverka det nationella utrymmet för kollektivavtal och lagstiftning när det gäller arbetstagares rättigheter. Vi behöver också en övervakningsmekanism som säkerställer grundläggande mänskliga rättigheter i arbetslivet. Vi hörde tidigare talare nämna Sydkorea och CETA. Det är bra steg framåt, men vi behöver gå vidare i den frågan. Det är oerhört viktigt.

Det är också viktigt, i den policy som vi har tagit fram, att man måste värna det politiska handlingsutrymmet för grundläggande politiska frågor som vi avgör här i Sveriges riksdag och i EU på olika sätt. TTIP får inte inskränka hur samhällsservice organiseras, vad som ska drivas i samhällets regi och inte och hur välfärdssystemet utformas. Det har vi sagt tydligt.

Offentlig upphandling är absolut ett offensivt intresse för svenska företag, men i fråga om offentlig upphandling har EU antagit ett direktiv, där man kan ställa tydliga sociala krav. Det vill vi inte ska påverkas när det gäller diskussionerna över Atlanten.

Sedan har vi elefanten i rummet, som många pratar om, ISDS, investerarskyddet. Det är en del som till och med sätter likhetstecken mellan TTIP och ISDS, vilket vi tycker är tråkigt. Vi tycker att TTIP behöver ses i ett sammanhang. Men ISDS är en oerhört viktig fråga.

Vi säger: ”Ja, men nej.” Vi säger ja till TTIP men nej till investerarskyddet, med en mekanism mellan investerare och stat. I mandatet finns både stat–stat och investerare–stat. Vi tror att det finns faror med ett ISDS. De reformer som har föreslagits tror vi inte är tillräckliga. Det finns en risk att beslutsfattandet kringskärs. Vi har sett tydliga exempel på det, med bristande transparens men också kostnadsdrivande processer.

Därför tycker vi att TTIP inte ska innehålla ISDS. Men om det trots allt etableras är det ett absolut krav från vår sida att det inte inskränker nationalstaten – the right to regulate, rätten att reglera – men inte heller partsautonomi mellan arbetsmarknadens parter. Det är oerhört centralt från vårt perspektiv.

Det går att förstå kritiken. Vi har sett ett ökande antal fall av ISDS de senaste 20 åren. Den kritik som finns i det allmänna medvetandet beror på att man känner att det handlar om stora, multilaterala företag som alltmer sätter dagordningen för vad som egentligen ska bestämmas av politiken på nationell nivå eller inom EU. Det är oerhört viktigt att förstå den kritiken och bemöta den oron, vilket också tidigare talare har lyft fram som viktigt.

TTIP är möjligheter och utmaningar. Det är viktigt att vi som tror på möjligheterna ser även utmaningarna – men också att de som ser bara utmaningarna faktiskt ser även möjligheterna. Det är oerhört centralt.

Vi tror att ökade investeringar och ökad handel är bra för Sverige. Vi tror också på ett globalt ledarskap mellan EU och USA, som trots allt demokratiskt styrda marknadsekonomier. I brist på multilaterala framgångar kan vi genom ett samarbete mellan EU och USA skapa globala standarder när det gäller arbetstagarnas rättigheter och andra standarder.

I det fortsatta arbetet kommer vi att noga bevaka våra kärnfrågor. Det är arbetstagarnas rättigheter och arbetsvillkor, med kopplingar mellan investerarskyddet ISDS och arbetstagarnas rättigheter och en övervakningsmekanism med bett. Det är offentliga tjänster, som EU-kommissionären också tog upp – att våra möjligheter att bestämma hur vi själva reglerar våra offentliga tjänster, utifrån de politiska prioriteringar som finns i Sverige, inte kringskärs. Det är också offentlig upphandling. Det är viktigt att slå vakt om de frågorna.

Vi säger ”Ja, men” – inte ”ja, amen”.

Ordföranden: Nästa talare är Örjan Brinkman, ordförande för Sveriges Konsumenter och för europeiska konsumentorganisationen Beuc.

Örjan Brinkman, Sveriges Konsumenter och Beuc: Fru ordförande! Jag tackar de bägge utskotten för att Sveriges Konsumenter har fått möjlighet att tala här.

Jag är alltså ordförande för Sveriges Konsumenter, men jag är också ordförande i Beuc, som är den europeiska konsumentrösten. Sveriges Konsumenter har 26 medlemsorganisationer, och Beuc består av 40 organisationer i 31 europeiska länder.

Jag tänkte inleda med att avslöja vår strategi. Det gör jag inte för att vara snäll utan för att vara tydlig. Den strategin ser ni här. Den är att bevara existerande konsumenträttigheter och säkra EU:s och dess medlemsstaters möjligheter att införa och lagstifta om högre säkerhet och standard i framtiden. Det är ett enkelt sätt att rent principiellt säga vad vi tänker.

På sju minuter tänkte jag försöka ha fokus på vad det är i avtalet som bekymrar oss. Jag ska tända lyset på ett antal frågor som är av lite religiös karaktär. Många av de föregående talarna har också varit inne på dem. Jag ska försöka svara på frågan: Vem kan egentligen vara emot att undanröja hinder? Jag ska ge er två exempel på varför det är viktigt med utgångspunkter och positioner i förhandlingarna och utifrån det berätta om vad vi gör inom ramen för det europeiska konsumentarbetet. Jag ska avsluta med en vädjan.

Man kan fråga sig: Varför ska konsumenterna hålla på att krångla till det? Det är ju så lätt – alla är för frihandel, och allt kommer att bli bra. Det vi gör – vi har en alldeles särskild roll som konsumenternas företrädare – är att vi tittar på risker, tittar på vad som inte berörs och har en kritisk hållning. Försiktighetsprincipen är vårt mantra – inte därför att vi är fega och bakåtsträvande, utan därför att det behövs. Vi står på konsumenternas sida när vi granskar och driver frågorna ur ett specifikt perspektiv. Det är vår roll i TTIP.

Som intresseorganisation bevakar vi avtalet. Vi vill säkra och medverka till att det blir ett race to the top och inte ett race to the bottom. Många av de föregående talarna har pratat om regler och regelförändringar. Vi kan inte göra regelförändringar på bekostnad av en utarmad konsumentssäkerhet. Kommissionären Cecilia Malmström säger att det inte ska hända, men detta är en fråga som vi kommer att bevaka under hela förhandlingen, för det tror vi är ett viktigt perspektiv.

I förra veckan var jag i Hägersten och träffade 70 pensionärer i PRO som var konsumentombud. Jag frågade dem: Hur mycket känner ni till om TTIP? Tror ni att många kände till något om TTIP? Det var ingen! När jag började prata om att det förhandlas om ett frihandelsavtal mellan EU och USA var det några som kände till något.

Det har skett mycket i det i dolda. Så har det också varit i det europeiska perspektivet. Vi är tacksamma för den öppenhet som nu har kommit i förhandlingarna. Sedan januari 2014 ingår den europeiska konsumentrörelsen i den rådgivande expertgruppen på 14 personer. Där sitter min generalsekreterare Monique Goyens och en dansk representant som heter Benedicte Federspiel för att titta in i förhandlingarna.

Vi välkomnar alltså transparensen. Vi tänds lyset lite grann när det gäller ISDS. Vi säger nej till ISDS av många skäl. Det främsta skälet är att vi tycker att det utmanar politisk beslutsvilja och hämmar staternas förmåga och vilja att stifta nya lagar och regler, som vi tycker har varit ett framgångsrikt koncept för att flytta fram positionerna på konsumentområdet.

Så till vår roll som vakthund. Det är viktigt att fråga: Vem är egentligen emot att undanröja hinder? Det är en definitionsfråga. Vi kan inte tillåta att 40 år av gemensamt konsumentpolitiskt arbete bara betraktas som ett hinder. Man kunde dra en parallell och säga att det är klart att hastighetsbegränsning är ett hinder om det fanns en intresseorganisation för fortkörare. Många av de saker som benämns "hinder" är lagar och regler som vi under långa perioder har jobbat fram.

Kort ska jag beröra det vi menar med att faran ligger i detaljerna – om positionerna – och två områden där. Det ena är livsmedel, och det andra är kosmetik och hudvård.

På livsmedelsområdet är det inte bara en atlant mellan USA och Europa när det gäller ett antal områden. Vi menar att det är extremt viktigt att de underlag och positionspapper som kommer från kommissionen innehåller säkerheter för att nivåerna inte ska sänkas.

Jag ska inte igen tala om klorindoppad kyckling, men det finns ett antal områden. Hela vår produktionsmetod, som vi kallar from farm to fork, handlar om att vi har rent hela vägen. Vi har helt skilda metoder och måste ha stor säkerhet för att den typen av produkter inte släpps in på den europeiska marknaden. Kommissionären säger att det inte ska ske, men det måste sägas hur detta ska hindras.

När det gäller hudvårdsprodukter ser vi att det är 1 300 ämnen som inte får finnas i produkter i Europa och att det är 11 i USA. Det har kommit ett position

papper från kommissionen där man säger att det inte ska bli något ömsesidigt erkännande. Det vill vi se på fler och fler områden.

Jag ska avsluta med en vädjan. På förhandlingsbordet ligger regler som påverkar vår levnadsstandard, vårt konsumentskydd och vår säkerhetsstandard som har växt fram i ett gemensamt politiskt arbete. Jag skulle önska att jag kunde säga att det är konsumentrörelsen som har gjort det, men det har vi gjort tillsammans i ett gemensamt politiskt arbete. Svenskarna har stått på barrikaderna när det gäller ett antal områden där vi har flyttat fram positionerna i EU. Jag säger igen: Det är detta vi måste göra.

Vi måste bevara ett existerande konsumentskydd och säkra att EU:s medlemsstater har möjlighet att införa och lagstifta, för det har varit en framgångsväg för oss.

Ordföranden: Tack för det! Vi kommer att avsluta den här rundan med två företagsrepresentanter och börjar med Maud Spencer, vd för Svalson.

Maud Spencer, Svalson: Fru ordförande och deltagare! Det är roligt att vara här. Jag är representant för SME. Jag har ett verkstadsföretag utanför Piteå med 38 anställda. Vi jobbar med stål, aluminium, glas och elektronik. Vi tillverkar eldrivna skjutluckor till bland annat receptioner och betalstationer. En del av er har kanske sett den skottsäkra varianten vid ingången till riksdagen.

All produktion ligger i Öjebyn utanför Piteå. Förutom skottsäkra luckor gör vi brandklassade och ljudisolerade luckor. Vi gör även ett staket i glas som är höj- och sänkbart och kan dras upp till dubbel höjd. Man kan se det på många uteserveringar. Det används också på balkonger.

Vårt företag har jobbat med export i 25–30 år. Vi exporterar mest till Europa men även till Japan, Colombia och Australien.

Varför har vi valt att exportera? Varför är det viktigt för vårt lilla företag att exportera? Först och främst vill vi växa. Vi vill också arbeta nischat eftersom vi har en nischad produkt. Vi vill bli bäst på det vi gör i stället för att jobba brett. Genom att vi exporterar och att våra produkter används i andra länder lär vi oss mer. Vi ser hur återförsäljare och distributörer i dessa länder använder våra produkter och kommer med nya idéer. Dessa idéer tar vi sedan hem till Sverige och förbättrar produkterna.

Dessutom är det roligt att exportera. Vi får inte glömma känslan av stolthet när vi är ute i världen och ser svenska produkter. Vi som håller till utanför Piteå kan gå in på Christian Dior på Champs-Élysées och se våra produkter. Vi kan se dem på Manchester Uniteds hemmaarena Old Trafford. Nu håller man på att bygga Disney Resort i Shanghai, och där kommer produkterna från Öjebyn att finnas. Det är så roligt och en stolthet för företaget, alla anställda och hela Piteå.

Detta har gjort att vi har blivit världsledande på just skjutluckor. Tack vare det har även amerikanska företag hittat oss på nätet och kommit med förfrågningar. Vi har dock tackat nej. Anledningen till att vi säljer till hela världen

utom USA och Kanada är försäkringen. Vi har företagsförsäkring för alla länder utom USA och Kanada. Ska vi sälja till dessa två länder måste vi ha en extra och dyrare försäkring.

Trots att vi hade sagt nej kom det en restaurangägare från Kanada till oss i Piteå. Han hade med sig sin arkitekt. Under en vecka tjatade han på oss att vi skulle sälja till honom. Han for inte hem förrän vi hade gått med på att handla med honom. Eftersom det var en order från Kanada måste vi ju ha den dyrare försäkringen.

I och med att vi tog det steget och lade mycket pengar på försäkringen ville vi börja sälja i USA. Men det var inte så lätt, för vi är fortfarande ett SME-företag. Det räcker inte att vara bäst i världen på det man gör för att lyckas som SME i USA. Små företag gör affärer med andra små företag. Vi jobbar med små företag ute i Europa, och de är vana att importera. Små amerikanska företag är dock inte vana att importera. De har aldrig importerat förut, så det är helt nytt för dem. De har hittills klarat sig utan det. Detta är det stora problemet.

Tullkostnader och förtullningskostnader är ett annat problem. På våra produkter är de 8 procent. Det är kanske inte så mycket, men ändå. I nuläget går vår export till USA via Kanada. I slutändan får den amerikanska konsumenten betala mer än 8 procent i och med frakten från Kanada och att mellanhänderna ska tjäna sina pengar. Men de tycker att det är enklare. Man kan också fundera på vad det betyder för miljön att det först skickas till Kanada och sedan till USA.

Ett annat problem är normerna. Det handlar dels om att veta vilka normer som gäller, dels om kostnader för dubbla tester. Vi gör en brandklassad skjultlucka – den enda i världen. Den har godkänts av EU. Kostnaden för att ta fram en sådan produkt är 300 000–400 000 kronor. Vi skulle aldrig göra det för bara Sverige, men vi gör det för att det är gemensamma EU-regler. Den erkänns också av många andra länder. När de ser att något är godkänt enligt EU-norm godkänner de det. Men det gör inte USA. Ska vi sälja produkten i USA kommer det att kosta minst lika mycket i första steget, och i andra steget ska vi hitta återförsäljare till denna lucka. Det är en för hög tröskel för oss, så vi väljer att inte exportera denna produkt till USA. För USA innebär det att man inte har denna produkt i sitt land. De skulle behöva ha den exempelvis mellan kök och servering på restauranger. Men den finns inte i USA, och de kommer inte att få tillgång till den heller.

Det är inte så att Sverige och Europa har alla de bästa reglerna. USA har också många bra regler. Den produkt som vi exporterar mest är ett höj- och sänkbart staket för uteserveringar och balkonger. Det är cirka en meter högt och kan dras upp till dubbel höjd när det blåser. Räcket är ungefär nio centimeter brett och platt. Vi får inte sälja det i USA, för där säger reglerna att om räcket ska vara på andra eller tredje våningen måste det vara runt så att man inte kan ställa ett glas eller en flaska på det som kan ramla ned på någon. Det är ju en jättebra idé. Varför har vi inte tänkt på det i Europa?

I sådana lägen är det bra för SME-företag med export och att jobba med andra länder. Vi är ofta dåliga på administrativa frågor, tullklarering, dokumentation och sådant, men vi är bra på att snabbt kunna anpassa våra produkter och ta till oss nya förfrågningar från andra länder. Det gör vi snabbare än större företag. För oss är det inget problem att göra ett runt räcke i stället; det gör vi jättesnabbt. Tullklarering är mycket svårare.

Ordföranden: Tack så mycket! Vi går nu vidare till Göran Holm, vd för Scan AB.

Göran Holm, Scan: Fru ordförande! Ärade ministrar och ledamöter! Jag tackar för att jag får komma hit och berätta om mitt företags syn på möjligheter och utmaningar med TTIP. Det ger mig också en möjlighet att gå lite mer på djupet i den unika affärsdynamik som köttbranschen har som gör att förhandlingar och förhållningssätt blir lite annorlunda.

I grunden är vi för frihandel. Det har alltid gynnat oss, och vi tror att det ger oss en stor möjlighet. Det finns en grundlogik i vår affärsverksamhet som jag tänkte ägna lite tid åt att förklara för utskottet, för den är viktig när man går in i dessa förhandlingar. Det ligger utöver det som vi har talat om vad gäller hormoner och sådant, och där är det glädjande att höra att utgångspunkten i förhandlingarna är att vi inte ska sänka våra krav.

Låt mig ge lite fakta om HK Scan. Scan är sedan 2006 en del av den finsk-svenska köttkoncernen HK Scan. Vi är den ledande kött- och charkproducenten i Norden. Vi har stora ägarintressen av finska och svenska djurbönder. Vi är noterade på Helsingforsbörsen och agerar som ett börsnoterat bolag. Vi verkar i Norden och Baltikum, omsätter ungefär 2 miljarder euro och har 8 000 anställda. Sverige utgör en stor del med ungefär 900 miljoner euro i omsättning. Jag brukar säga att vi med bred marginal är den största spelaren i Sverige med våra fyra fabriker och 2 300 anställda. Jag tror att våra varumärken finns i nästan alla svenska hushåll, om jag får skryta lite. Vi är alltså en stor spelare, och det är viktigt för oss. Det är en arbetsintensiv industri också.

Varför är ett rätt utformat handelsavtal en möjlighet för mitt företag och animalieproduktion i Sverige? Låt oss titta lite på utgångspunkterna. Sverige har en högkvalitativ men också sjunkande primärproduktion av gris och nöt. Vi har ett begränsat antal pågående exportmarknader för kött. Det är diplomatiskt uttryckt, för vi har en mycket spotmässig exportverksamhet i Sverige. Det trycker ned lönsamheten och möjligheten för oss att bygga långsiktiga affärer.

Sverige har en djuromsorg som vi är stolta över med extremt låg antibiotikaanvändning. Det är en möjlighet eftersom det ligger i linje med en växande konsumentefterfrågan, framför allt på USA:s öst- och västkust. Det kan vi rätt hanterat dra nytta av. Som en följd har vi dock produktionsmetoder som ger oss väsentliga merkostnader jämfört med USA. Det rör sig om ganska stora skillnader. Vi tror dock att många konsumenter i USA är beredda att betala för detta, men med importavgifter och andra kostnader som kommer på toppen av det som har med certifieringen att göra får vi ett prispremium som blir för högt

för att vi ska kunna skapa oss en plats på marknaden. Får vi hjälp av lägre importavgifter och en tillämpning av ett regelsystem som driver ned kostnaderna för certifiering av fabriker med mera har vi bättre förutsättningar att konkurrera.

Nu kommer jag till det som jag brukar kalla den omvända affärslogiken i köttbranschen. Den gör att det är viktigt för oss att ha kompletterande exportmarknader till vår hemmamarknad för att få det vi på branschspråk kallar anatomisk balans. Denna är helt avgörande för att slakterisektorn ska kunna nå lönsamhet.

Vad är anatomisk balans?

Låt oss tänka oss ett företag som tillverkar gräsklippare. Varje gräsklippare består av 250 delar. Några delar tillverkar man själv, men man köper troligen de flesta från underleverantörer i många länder. Delarna kommer enligt en prognos, och produkten sätts samman. Man är duktig på att utveckla produkten och sälja den, och på det sättet tjänar man pengar.

Med en gris börjar man i andra änden. Man börjar med att producera en gris. Sedan ska den plockas ned i 250 delar som ska säljas i balans. Lyckas man inte med det får man överskott av större eller mindre delar av grisen. Dessa säljs med stor förlust, och så går man med förlust helt och hållet.

Den anatomiska balansen är viktig i vår bransch för att vi över huvud taget ska kunna utvecklas och tjäna pengar. Där är exportmarknader viktiga. Olika delar av världen äter olika delar av grisen. I till exempel Kina är trynen och svansar en delikatess medan det i Sverige är ett överskott. Det är därför viktigt för branschen att ha många marknader och kunna sälja i balans.

Det är alltså viktigt att man i avtalet tar hänsyn till att man måste kunna sälja till varandra i balans och inte ägnar sig åt cherry picking.

För vår bransch, och övriga livsmedelsbranschen, ger fler marknader möjlighet att göra fler strategiska affärsval som gör oss mindre beroende av hemmamarknaden. Svensk primärproduktions nedgång har berott på ett för stort beroende av hemmamarknaden. Fler marknader ger oss möjlighet att välja affärer i utvalda geografier och regioner. Det ger oss också möjlighet att välja smalare och mer nischade kvalitetssegment, vilket vi måste göra för att tjäna pengar. Vi kommer nämligen aldrig kunna vinna fullt ut på en kostnadsfördel. Med en större spelplan kan vi mycket mer selektivt välja lönsamma affärer och bygga nischer där vi får betalt för svenska mervärden. Gör vi det på stora marknader, till exempel Nordamerika, får nischerna också tillräcklig skala så att vi får en volymfördel. Det är viktigt för vår konkurrenskraft.

Vilka är riskerna och utmaningarna? Många av dem har redan nämnts, exempelvis tillväxthormoner. När det gäller att hantera osund antibiotikaanvändning har EU och USA ett gemensamt arbete framför sig. Det är också viktigt att hänsyn till den anatomiska balansen tas i förhandlingarna så att man inte ligger och plockar godbitarna ur detta. Min önskan och mitt budskap till utskottet är att förstå den omvända affärslogiken. Den gör att vår verksamhet fungerar på ett omvänt sätt jämfört med många andra branscher.

Vår utgångspunkt är att vi ska vinna på de svenska mervärden som vi kan få betalt för. Det finns dock en gräns för hur mycket mer betalt vi får för det, och våra strukturella och komparativa kostnadsnackdelar måste hållas lägre än de prispremier som vi kan få för dessa mervärden. Importavgifter, tullar, regelverk och certifieringar av fabriker är viktiga för att få ned kostnadsmassan och fullt ut kunna exportera och konkurrera.

Ordföranden: Tack så mycket! Det var två stycken berättelser från företagare, från ett småföretagarperspektiv och ett lite större. Det får avrunda den här delen av utfrågningen för nu tänkte vi ta en kort paus.

(PAUS)

Ordföranden: Vi återupptar nu utfrågningen och går vidare på programmet. Nästa talare är närings- och innovationsminister Mikael Damberg, som ska ge regeringens syn på handelsavtalet.

Mikael Damberg, närings- och innovationsminister: Ordförande! Låt mig inleda med att tacka för inbjudan från näringsutskottet och utrikesutskottet. Jag tycker att det är ett bra initiativ att ordna en offentlig utfrågning om TTIP. En aktiv diskussion om handelspolitik och särskilt om TTIP tror jag är helt nödvändig för att man ska få ett gott resultat av förhandlingarna.

Jag ska börja med frågan om jobben och exporten, som ju betyder väldigt mycket för Sverige. Regeringen har satt upp ett tydligt jobbmål. Antalet personer som arbetar och antalet arbetade timmar i ekonomin ska öka så mycket att Sverige når lägst arbetslöshet i EU år 2020. Handelspolitiken är en central del i regeringens politik för ökad sysselsättning. Min och regeringens uppfattning är att Sverige, som är ett relativt litet exportberoende land, har stora intressen av att främja en fri och rättvis världshandel.

Sverige har byggt mycket av sitt välstånd på handel. I dag motsvarar exporten av varor och tjänster ungefär 50 procent av vår samlade BNP. När jag föddes var den siffran 25 procent. Handelns betydelse för Sverige har alltså ökat dramatiskt sedan jag föddes.

Svensk export behöver dock växa där världen växer. 80 procent av världens förväntade tillväxt till år 2020 väntas ske utanför Europa. Samtidigt vet vi att Sveriges export i första hand går till våra grannländer i Europa. Det är inte så konstigt, men vi måste öka vår närvaro på tillväxtmarknaderna.

Även om mycket handlar om Asien har även ett transatlantiskt handels- och investeringspartnerskap mellan EU och USA stor potential att bidra till tillväxt och jobb i vårt land. Statsministern sa i regeringsförklaringen så här: ”Regeringen kommer att arbeta för progressiva internationella handelsavtal och riva handelshinder samtidigt som vi står upp för miljön, löntagarnas intressen och människors hälsa. Handelsavtal ska respektera demokratiskt fattade beslut.”

Regeringens målsättningar i EU:s förhandlingar om TTIP grundar sig i mandatet för EU-kommissionen som antogs i juni 2013 och som en enig EU-

nämnd då ställde sig bakom. Globala lösningar är det bästa sättet att främja en fri och rättvis internationell handel. Arbetet inom WTO är därför fortsatt prioriterat för Sverige. Viktiga beslut har på sistone fattats inom WTO om att underlätta tullprocedurer vid export och import. För närvarande pågår även viktiga förhandlingar om tjänstehandel, informationsteknik och miljövaror.

Bilaterala handelsavtal är viktiga komplement till WTO. För EU:s del är TTIP-förhandlingarna i nuläget de mest omfattande. Regeringen arbetar för ett avtal som täcker alla viktiga aspekter av handel och investeringar med USA. Jag vill lyfta fram tre frågor som jag tror kommer att vara viktiga i det fortsatta förhandlingsarbetet. Det första är regeringens mål att nå ett så ambitiöst resultat som möjligt för att stödja tillväxt och sysselsättning. Samtidigt ska handelsavtalet inte underminera möjligheten att upprätthålla nuvarande skyddsnivåer för miljön och för människors och djurs hälsa, och det ska inte heller hindra parterna att i framtiden skärpa dessa skyddsnivåer.

Det andra är att regeringen ska hålla fast vid den linje som framgår av EU:s förhandlingsmandat och befintliga förhandlingstexter. Rådande regelverk om antibiotikaanvändning och kemikalier ska värnas.

Det tredje är att föråldrade ISDS-mekanismer i tidigare avtal ersätts med en reformerad tvistlösningsmekanism som ska vara rättssäker, öppen och inte inskränka staters demokratiska beslutsfattande. Regeringen kommer därför att vara pådrivande för ett moderniserat investeringsskydd i TTIP. Vi ser fram emot att EU-kommissionen ska presentera sina reformförslag på detta område inom kort.

USA är Sveriges viktigaste exportmarknad utanför Europa och den största mottagaren av svenska direktinvesteringar. Om man mäter exporten utifrån hur mycket ekonomiskt värde den skapar för Sverige är USA vår allra viktigaste exportmarknad. Många svenska företag, stora som små, finns på den amerikanska marknaden: Volvo, Electrolux, Spotify och iZettle är några exempel.

Jag kom i går kväll hem från en resa till Silicon Valley. De företag jag träffade där som har svensk bas var alla engagerade i den här frågan. Handels- och investeringsutbyte mellan EU och USA sker på en avancerad nivå. Relationen präglas av globala värdekedjor och ett stort investeringsflöde. Varuhandeln är i många fall kopplad till tjänster, och överföringar av data är en viktig komponent i handeln. Tullarna är generellt sett låga men ändå ekonomiskt viktiga med tanke på den stora handelsvolymen. Skillnaderna i tekniska standarder och föreskrifter för produkter och tjänster utgör handelshinder, framför allt för små och medelstora företag, som ofta saknar de resurser och den informationstillgång som storföretagen har för att hantera den här typen av hinder.

Handeln med USA är diversifierad. Därför är det viktigt med ett brett avtal. Sverige verkar till exempel för att tullar tas bort på en så stor del av handeln som möjligt, att det blir enklare att bedriva tjänstehandel och att det blir bättre villkor för investeringar. Vi vill också se till att det blir enklare för europeiska företag att delta i offentliga upphandlingar i USA och att samarbetet i frågor om tekniska regleringar och standarder blir mer effektivt.

TTIP handlar dock inte bara om handel. Man får inte glömma bort den geostrategiska betydelsen. EU och USA har en likartad syn på global handel. Handelsavtalet mellan EU och USA är också en möjlighet att stärka den transatlantiska länken, vilket har särskild betydelse i en tid då den europeiska säkerhetsordningen utmanas.

TTIP har skapat en intensiv och viktig offentlig debatt om handelspolitik. Det är positivt att så många aktörer är engagerade och vill bidra till att avtalet blir så bra som möjligt. Därför är också den svenska regeringen väldigt noga med att ha en öppen attityd till näringslivet, fackliga organisationer, intresseorganisationer och civilsamhället. Vi tror att det är viktigt att alla argument kommer fram i den här debatten, så att vi kan bevaka frågorna och komma fram till ett så bra resultat som möjligt.

Den här diskussionen har lett till viktiga initiativ för att öka öppenheten och insynen i handelspolitiken. Numera finns EU:s förhandlingsmandat, precis som kommissionären påpekade förut, tillgängligt för allmänheten, och EU:s positioner och textförslag i förhandlingarna har offentliggjorts. Den svenska regeringen kommer att vara fortsatt aktiv och pådrivande för så stor öppenhet som bara är möjligt i de här förhandlingarna.

Vår förhoppning är att TTIP-förhandlingarna ska kunna slutföras så snart som möjligt. Handelsförhandlingar är aldrig lätta. De går också in i en svårare fas nu. Vi har fullt förtroende för att EU-kommissionen med handelskommissionär Cecilia Malmström i spetsen kan leverera på våra högt ställda förväntningar och målsättningar när det gäller ett framtida TTIP-avtal.

Ordföranden: Tack för det! Med detta går vi över till den programpunkt som heter Frågestund. Tanken är att näringsutskottets och utrikesutskottets ledamöter nu har möjlighet att ställa frågor dels till föredragshållarna och till övriga deltagare. Det är ju många som har visat intresse för den här frågan och som är här från andra organisationer än dem som har haft möjlighet att tala från talarstolen.

Anna Wallén (S): Fru ordförande! Tack till er i panelen! En stor debatt i Sverige har gällt tvistlösningsmekanismen ISDS. Handelskommissionär Cecilia Malmström tog upp detta i sitt anförande och sa att kommissionen inom en vecka kommer att leverera en lite modernare lösning på ISDS, vilket vi verkligen välkomnar. En annan stor debatt har gällt livsmedelssäkerheten, djurskydd, miljökrav och så vidare. Handelskommissionär Cecilia Malmström sa också där att de delarna i princip undantas från förhandlingarna och att det inte kommer att innebära försämrade miljökrav i EU.

Min fråga är vad detta innebär för framtiden om vi vill ta ett ytterligare steg när det gäller till exempel kemikalielagstiftning eller livsmedelssäkerhet. Om vi har ett ömsesidigt erkännande där vi i framtiden vill vara mer offensiva, vilka konsekvenser skulle det få i TTIP-avtalet?

Cecilia Malmström, EU-kommissionen: Tack för den frågan! Tanken är att vi i förhandlingarna ska upprätta någon form av samarbetsorgan – inte formaliserat, men en panel där de som sätter upp standarder och regelverk träffas och samarbetar, byter erfarenheter, byter data, diskuterar framtida standarder och lämnar förslag till Sveriges riksdag, Europaparlamentet och amerikanska kongressen när man ska stifta lagar. Som det ser ut nu pratar vi om ett tiotal sektorer, i huvudsak tekniska men väldigt viktiga. Det kan vara vissa standarder inom livsmedelsområdet som kan diskuteras där men inget som innebär sänkning av aktuella standarder. Snarare handlar det om ömsesidigt erkännande av processer. Till exempel testar man musslor och skaldjur på lite olika sätt, vilket innebär att man har dubbla procedurer, men procedurerna är lika säkra.

De frågor där vi har olika traditioner, politik, historia och kultur och där vi har olika sätt att sätta våra standarder, till exempel när det gäller mat, finns inte med i diskussionen. Jag har väldigt svårt att tänka mig att de skulle göra det i framtiden heller på de områden som är kontroversiella. Det handlar i stället om områden där vi känner att vi ligger nära varandra men att det finns små skillnader i procedurerna. De skulle kunna närmas till varandra, antingen genom att vi erkänner varandras procedurer eller att vi i framtiden, när det kommer nya utmaningar, etablerar samma procedurer och standarder. Men ytterst är det lagstiftarna som bestämmer detta, naturligtvis.

Ingenting kommer att hindra oss på den europeiska sidan från att sätta nya standarder och gå vidare med säkerhet när det gäller kemikalielagstiftning och så vidare, utan det är vi som gör det. Kongressen skulle heller aldrig gå med på att bli begränsad av Europaparlamentet när man vill sätta sina standarder. I sådana fall är vi tydliga med att vi inte ska prata om det, helt enkelt. Då har vi våra procedurer internt i Europa och amerikanerna har sina. Kan vi komma överens är det bra. Annars lyfter vi det inte, helt enkelt.

Hans Rothenberg (M): Fru ordförande! Tack, panelen! Detta var väldigt klargörande i många avseenden. Inte minst gäller det beskedet om ett moderniserat investerarskydd. Ett investerarskydd är viktigt för både företag och stater, så att äganderätten är stabil. Detta med standarder och regleringar är framför allt viktigt för små och medelstora företag. Handel är i dag inte bara handel med produkter utan också med tjänster. Tjänster följer på produkter, och det är ofta där det riktiga substansvärdet finns.

Det är angeläget att man driver på detta i avtalet. Perspektivet att det pågår avtalsförhandlingar mellan USA och tolv Stillahavsnära stater gör att det är angeläget att frihandelsavtalet mellan EU och USA blir klart i god tid, så att vi inte spelar på olika planhalvor.

Det finns anledning att lära av erfarenheter av andra frihandelsavtal. Vi har det avtal som nyligen slöts mellan EU och Sydkorea. Där pågår i dag diskussioner, inne på det fjärde året, om att fortsätta att utveckla avtalet för att ytterligare förbättra frihandelsavtalet och göra det mer handelsvänligt. Då är min fråga till kommissionär Malmström: Finns det med i diskussionerna mellan

EU och USA att man i efterhand ska kunna gå tillbaka och utveckla det och se vad det var som inte fungerade?

Cecilia Malmström, EU-kommissionen: Jo, absolut. Saker och ting utvecklas väldigt fort, inte minst på det här området. I alla EU:s frihandelsavtal på alla nivåer ingår alltid en översynsklausul. Några år senare ser man över om det blev som vi tänkte, om det finns något som behöver justeras och hur vi ska utvärdera det. Vi gör egna rapporter för att utvärdera det, precis som rapporten om Sydkorea som kom för ett par veckor sedan, och det kommer vi att fortsätta göra.

På det reglerings- och standardsättande området, som är det stora nya med TTIP och gör avtalet så omfattande, tänker vi att detta ska bli en dynamisk process. Just nu identifierar vi några sektorer där vi går igenom punkt efter punkt. Allt eftersom kan vi föra in nya frågor där hela tiden när avtalet väl är på plats.

Det är ett dynamiskt avtal, och det kommer att finnas översynsklausuler både för att se till att det verkligen implementeras som det ska och för att identifiera tänkbara brister eller områden som man inte lyckades lösa från början.

Johan Nissinen (SD): Fru ordförande! Precis som nämnts pågår en förhandling om ett Stillahavsavtal med USA och ett antal länder i Stillahavsområdet, det så kallade TPP, Trans-Pacific Partnership. Detta avtal ser ut att bli färdigt före TTIP. Tror EU-kommissionen att TPP kan påverka förhandlingarna gällande TTIP? Har man övervägt möjliga konsekvenser om detta avtal sätts före TTIP?

Cecilia Malmström, EU-kommissionen: Det är mycket förkortningar i den här debatten. Men det stämmer som ledamoten sa att USA är inne i slutförhandlingar med ett antal karibiska länder, tolv stycken. Förhandlingarna påbörjades för fem sex år sedan, så de har pågått väldigt länge. Även om vi inte har inblick i dem i detalj tror vi att de är i slutfasen och kan slutföras nu under sommaren.

USA har hela tiden haft parallella förhandlingsteam. Obama själv och hans chefsförhandlare, ambassadör Mike Froman, som är handelsminister, kan man säga, har haft parallella team för att förhandla på båda håll. Man har sagt att deras ambition är att båda ska bli klara under Obama. Om TPP blir klart nu i sommar kan det innebära ytterligare fokus på våra förhandlingar, naturligtvis.

Det är klart att förhandlingarna påverkar varandra. Därför är det så viktigt att vi får det här avtalet på plats, så att Europa inte lämnas bakom utan att vi också får fördjupa och utveckla våra handelsförbindelser. Vi förhandlar ju också med flera länder i regionen, till exempel Japan, flera länder i Asean, Vietnam och ett investeringsavtal med Kina. Det finns också diskussioner om att upprätta andra förhandlingar med länder i regionen.

Men TPP kommer att bli klart först, och vi hoppas att det kan innebära att amerikanerna hundraprocentigt kan fokusera på TTIP och få det tillstånd från kongressen, Fast Track, som man behöver och som nu är under behandling där.

Annika Lillemets (MP): Jag skulle vilja fråga vilka konkreta mervärden som ISDS i någon form skulle kunna ge medborgarna och konsumenterna liksom stora och små företag. Jag vill gärna ha konkreta exempel. Och vad är det konkret som saknas och inte tillgodoses i de nationella rättssystemen och de marknadslösningar som finns i form av till exempel försäkringar mot illegal expropriering som företag kan teckna redan i dag? Jag riktar frågan till bland andra Örjan Brinkman och Cecilia Malmström.

Örjan Brinkman, Sveriges Konsumenter och Beuc: Som jag sa i mitt anförande säger ju vi i den svenska konsumentrörelsen att vi inte vill se ett ISDS. Det gör vi mot bakgrund av risken att detta kommer att hämma både viljan och förmågan att flytta fram positionerna ytterligare. Det är framför allt på det området vi är rädda.

Kommissionären Cecilia Malmström berättar om nya insatser och saker som ska ske. Det måste hända saker. Ett ISDS i den nuvarande konstruktionen är vi inte för, och vi ser inte att det skulle gynna medborgarna och konsumenterna på något som helst sätt.

Cecilia Malmström, EU-kommissionen: Som sagt finns de här investeringsavtalen redan i dag. Det första slöts 1959, och sedan dess har det ackumulerats så att det finns mer än 3 000 i hela världen. EU har 1 400 sådana avtal. Nio EU-länder har bilaterala avtal med investeringsskydd sedan tidigare. Inget av de länderna har på något sätt hindrats från att anta EU-lagstiftning förr än skydda sina medborgare. Det har inte varit ett enda fall där detta har varit problematiskt.

Dessa avtal finns alltså redan i dag. Man kan inte tänka bort dem. I det mandat som kommissionen har fått har medlemsländerna sagt att de ska finnas med, under vissa villkor – att de är öppna och legitima.

Varför behövs de? Jo, för att skydda investeringar. Naturligtvis ska man alltid försöka lösa problemen inom det ordinarie rättssystemet, men det finns fall där det kan handla om teknisk förändring av licenser. Det kan handla om diskriminering, att utländska företagare inte behandlas på ett sjyst sätt. Det händer faktiskt även i demokratier, för internationella handelsavtal blir inte automatiskt lag i ett annat land. Det finns inget skydd för europeiska företag mot utländsk diskriminering i exempelvis amerikansk lagstiftning. Därför har europeiska företag och länder uppfattat att det är viktigt att under vissa omständigheter ha tillgång till den här typen av extra skydd. Om man plötsligt drar in licenser eller tillstånd i dag är det inte bara investeringar som kan påverkas utan även tusentals jobb, och det påverkar i allra högsta grad medborgare och konsumenter.

När de här avtalen bildades och växte fram globalt gjorde de det med mycket fokus på företag och mycket mindre med fokus på staters rätt att reglera. Det är därför vi nu försöker reformera dem så att det ska vara kristallklart att i vissa tydliga fall kan man använda avtalen, men det ska begränsas, definieras och ske öppet, och det ska vara kristallklart att stater har rätt att stifta

lagar för att skydda sina medborgare, konsumenter, miljön och så vidare. Detta kan inte ifrågasättas. Och det är den nya generationen av ISDS som vi nu försöker utveckla i samarbete med medlemsländer och Europaparlamentet för att förhoppningsvis skapa en idealmodell som på sikt kan ersätta alla de 1 400 som finns i EU och som kan sätta standarden också för framtida avtal med Japan, Kina och så vidare.

Helena Lindahl (C): Fru ordförande! Min fråga tangerar lite grann den som Anna Wallén från Socialdemokraterna ställde tidigare och handlar om antibiotikaanvändning.

USA har ju en stor överanvändning av antibiotika när det gäller djur. Djuren får det i förebyggande syfte i dricksvatten, foder och annat. Det är klart att det också påverkar människors hälsa.

När vi har så vitt skilda regler kring antibiotikaanvändning är min oro hur det kommer att påverka oss i Europa, om reglementena för antibiotikaanvändning eventuellt riskerar att luckras upp eller när det gäller hanteringen av mat som kommer från USA.

Mikael Damberg, närings- och innovationsminister: Jag tycker att det är en väldigt viktig fråga. I Sverige har vi haft en tradition och väldigt stark uppfattning att vi inte ska behandla friska djur i någon form av tillväxtfas med mediciner för att driva på djurhållningen.

Det här är en global fråga. Antibiotikaresistens är inte längre en fråga bara för Europa eller Sverige. Det är ett globalt hot som växer fram. Därför har den svenska regeringen i europeiska sammanhang drivit på och lyft fram frågan i alla sammanhang. Vi har också föreslagit en samarbetsartikel i avtalet om hur både USA och Europa kan jobba för att minska antibiotikaanvändningen i djurhållningen. Tyvärr är det inte bara en skillnad mellan vår och USA:s syn på detta, utan det finns också en skillnad mellan svensk och europeisk syn på en del av dessa frågor.

Vi har föreslagit att detta ska komma upp på dagordningen och i diskussionerna om TTIP-avtalet. Det skulle också kunna vara en del av avtalet där vi gemensamt tar ett ansvar för att minska antibiotikaanvändningen. Det är en viktig fråga.

Örjan Brinkman, Sveriges Konsumenter och Beuc: Ur både svenskt och europeiskt konsumentperspektiv applåderar vi att man tydligt för in den här frågan.

Vi har talat om vad vi oroar oss för. Men det finns också ett antal saker som vi vill se i ett eventuellt kommande frihandelsavtal, och det här tycker vi absolut är en sådan jätteviktig fråga. Här är det milsvida skillnader mellan några av de europeiska länderna men framför allt mellan Sverige och USA när det gäller hur man gör.

Helena Jonsson, som är ordförande i LRF, berättade för mig att hon hade varit i USA och där berättat just att vi inte ger antibiotika i förebyggande syfte.

Där hade de sagt: Är ni så grymma att ni väntar tills djuren blir sjuka? Det ger lite grann bilden av hur pass stora skillnaderna är här.

Det här är ett viktigt område. Och det handlar inte bara om maten, utan det handlar om hela frågan om antibiotikaresistens. Vi hoppas att vi tydligt får in detta i avtalet.

Niklas Bergström, Svenskt Näringsliv: Jag är långt ifrån någon expert på det här området. Men som ministern och Örjan Brinkman sa är detta extremt viktiga frågor, inte minst för ett land som Sverige men också för hela Europa.

Ambitionsnivån här är ganska tydlig och klar. Handelskommissionären kan rätta mig om jag har fel, men både i högnivågruppens rapport och i EU:s förhandlingsmandat finns det mycket ambitiösa skrivningar vad gäller dessa frågor. Jag tror att man i sjunde eller åttonde förhandlingsrundan slog fast att båda sidor skulle titta närmare på animal welfare, djurhållning, djurskydd och så vidare. Frågan finns alltså på dagordningen som en viktig fråga.

Sedan kan jag bara återge vad som sas efter den åttonde förhandlingsrundan i februari i Bryssel. Då tog EU och USA fram den gemensamma texten att TTIP would not lower food safety standards or a stricter right of either part to regulate. Man har alltså ganska klart och tydligt slagit fast att det är upp till varje enskilt land att reglera på de här områdena och att man inte kommer att sänka nivåer och skyddsnivåer.

Anna Stelling, Kommerskollegium: Jag kan instämma i vad föregående talare och ministern har sagt. Det här är en otroligt viktig fråga, och det är en ganska självklar fråga där TTIP kan göra skillnad.

Det här är ett problem och en fråga som har drivits offensivt från svenskt håll. Det är större än bara djurvälstånd, det handlar också om antibiotikaresistens.

Vi har lite olika syn i EU och definitivt olika syn jämfört med USA. Men här kan det bli en stor vinst om vi kan tala om de här frågorna. Om vi kan komma överens om målet är det en typisk sådan fråga där TTIP kan sätta en standard, för precis som ministern säger är problemet globalt. Här kan vi visa vägen.

Håkan Svenneling (V): Fru ordförande! Jag tänkte ställa en fråga om storföretagens påverkansmöjligheter dels i förhandlingarna om TTIP, dels gällande införande av en ny lagstiftning.

EU-kommissionär Cecilia Malmström anlidade nyligen en ny tjänsteman som speciell rådgivare till TTIP-förhandlingarna. Denna tjänsteman har tidigare arbetat som jurist på Mannheimer Swartling. Mannheimer Swartling är den advokatbyrå som företräder Vattenfall i en ICSID-stämning mot Tyskland enligt EU:s energistadga, för att Tyskland med anledning av Fukushima-katastrofen vill stänga ned sin kärnkraft, och i ett fall som ännu inte är avgjort. Hen var också med och grundade FILA, som är de stora advokatbyråernas organisation, för att påverka TTIP-förhandlingarna så att de som jurister kan tjäna

ännu mer pengar på skiljedomsförfaranden. Hen anses också vara personen som ligger bakom förslaget till regleringssamverkan som ska utformas i TTIP. Regleringssamverkansrådet, som Malmström tog upp tidigare, är ju ett organ som enligt EU-kommissionens förslag i förväg ska granska lagstiftning och förordningar utifrån ett handelsperspektiv innan de blir offentliga för oss som lagstiftare. Troligtvis kommer storföretagen att kunna få ett väldigt stort inflytande över detta.

Organet liknar i stor utsträckning den amerikanska organisationen OIRA som etablerades av Vita huset i början av 80-talet. Amerikanerna brukar likna OIRA vid en dålig pojkvän, en pojkvän som först verkar snäll och trevlig men som när man har varit tillsammans ett tag blir väldigt kontrollerande och farlig. OIRA har till exempel försenat lagstiftning om att stoppa farligt silikon i byggen, och Miljödepartementet i USA och deras hårdare reglering mot skadligt ozonutsläpp sedan 2009.

EU-kommissionär Cecilia Malmström, är det verkligen lämpligt att du anlitar storföretagens rådgivare som dina egna? Är det verkligen demokratiskt att föreslå att storföretag ska ha möjlighet att försvåra, förhala och stoppa lagstiftning som rör människor och miljö, enbart utifrån handel som aspekt, innan den har nått de politiska beslutsfattarna? Och är det verkligen rätt väg att gå att ge multinationella storföretag ännu mer makt över våra lagar?

Cecilia Malmström, EU-kommissionen: Det var en räkna av frågor. Bland annat handlade de om en rådgivare till mig, inte en tjänsteman. Det är en oavlönad rådgivare som finns här i rummet och som inte har arbetat på Mannheimer Swartling på 19 år. Han har sedan dess arbetat med de här frågorna på kommissionen. Personen Jan Friedman, som sitter här i rummet, och jag kan reda ut allt det där. Han uppfyller naturligtvis alla etiska krav och har noga granskats av kommissionen. Han är en person som har mycket stor kunskap om de här frågorna. Han har jobbat i kommissionen under många år och har inte någon koppling till något av de fall som Håkan Svenneling nämnde. Men det var bra att vi fick klargöra detta.

När det gäller storföretagen och andra företag finns ännu inget råd, men vi planerar för ett råd eller något slags panel som är just rådgivande.

EU-kommissionen publicerar sedan ganska lång tid tillbaka tankar på ny reglering. Det är offentligt. Du kan läsa det, och företagen kan läsa det. När det är publicerat där kommer rådet att titta på frågan. I rådet tänker vi oss att de bästa experterna ska sitta, och världens bästa experter är amerikanska och europeiska när det handlar om att sätta standarder för att se till att vi har säkerhetsnivåer för kemikalier vid tillverkning av bilar och möbler så att de inte ska brinna upp, och så vidare. Meningen är att de ska utbyta tankar, erfarenheter, data och forskning samt lämna förslag till de lagstiftande församlingarna. Här kommer experter som jobbar med små och med stora företag att finnas. Vi tänker oss också att de ska ha möjlighet att ta råd från det civila samhället, från miljöorganisationer och konsumentorganisationer, på ett öppet och fullkomligt transparent sätt för att lämna underlag till beslutsfattarna. Det är alltså inte

fråga om att stora företag har större makt än någon annan här, utan det är personer som är engagerade i regelsättning.

Detta har pågått sedan tidigare. Inom vissa branscher har det funnits ett samarbete sedan länge i USA och i Europa. På andra områden tänker vi oss att vi gemensamt ska kunna etablera detta. De lämnar förslag, och sedan är det naturligtvis de lagstiftande församlingarna som bestämmer om det är bra förslag eller inte. Men hur kompetenta riksdagsledamöter, Europaparlamentariker och kongressledamöter vi än har är det klart att vi är beroende av expertisen som talar om hur vi bäst ska se till att bilister skyddas i den nya generationen av elbilar, hur nanotekniken utvecklas, hur vi sätter regler och standarder, hur sladdarna ska dras i den nya generationens datorer och så vidare. Det är väldigt mycket teknisk information som behövs, och det är där rådet, panelen, samarbetsorganet eller vad det nu kommer att kallas kommer in.

Vi diskuterar detta med mina medarbetare i USA just nu. Ett förnyat, uppdaterat förslag från Europa kommer att läggas ut på hemsidan inom några dagar. Där kan ledamöterna ta del av de senaste tankarna på det här området.

Susanne Lindberg Elmgren, LO: Jag vill spinna vidare på den fråga som restes här och som kommissionären tog upp, nämligen regelsamarbete som nu seglar upp som en stor och kontroversiell fråga. Det är viktigt att klara ut vad det handlar om.

Vi från fackföreningsrörelsen tycker att det är väldigt viktigt att de sociala parterna finns med och inte bara näringslivsorganisationer eller konsumentorganisationer.

Förra gången man försökte sätta ihop ett sådant här råd fanns inte de fackliga organisationerna med. Det är därför glädjande att kommissionären lyfter fram det nu. Det är viktigt med förtroende för många olika aktörer men också att ta till vara den dialog som redan i dag förs inom EU:s institutioner, inom den sociala dialogen och i den rådgivande kommittén om hälsa och säkerhet på arbetsplatser. Det är viktigt att man inte sidsteppar den typen av normal social dialog. Det är ett medskick till kommissionen.

Cecilia Malmström, EU-kommissionen: En uppgift för rådet är också att verka både inom EU och USA för att sprida standarden globalt, det som kallas för good regulatory standard eller good regulatory practises. Det innebär att innan förslag läggs fram ska man göra en konsekvensutredning, en impact assessment som det heter på EU-slang. Man ska konsultera alla parter, både de fackliga och olika delar av civilsamhället, och processen ska ske transparent. Det är viktiga principer som rådet ska tillämpa internt men också globalt.

Maria Weimer (FP): Tack för intressanta presentationer och en väldigt viktig diskussion!

Det är viktigt att vi bejakar handel och internationellt utbyte och att vi också tänker på vad det har betytt för Sveriges del och för svenskt välstånd både före och efter Mikael Dambergs födelse.

Från riksdagen följer vi med stort intresse TTIP-förhandlingarna och är särskilt glada att kommissionen har valt att vara så öppen i alla dokument som läggs ut och att vara transparent i förhandlingsprocessen. Det tror jag är väldigt bra. Vi kommer att vilja fortsätta följa förhandlingarna, och kanske kan vi till och med återkomma till en hearing när vi når slutet av förhandlingsprocessen.

Vi har i dag talat mycket om de stora fördelar som vi ser med TTIP, och några har tagit upp orosmoment som man funderar på. Men min fråga har en lite annorlunda vinkel och jag ställer den till Cecilia Malmström och till Mikael Damberg. Vad är egentligen alternativet till TTIP? Hur ser ni på vad som skulle hända om vi misslyckades med förhandlingarna, om USA och EU inte lyckas komma överens i de viktiga handelsfrågorna? Då tänker jag på ekonomiskt plan men också geopolitiskt.

Mikael Damberg, närings- och innovationsminister: Även om vi ser stora fördelar med avtalet, att det skapar förutsättningar för tillväxt och jobb, är det lite dumt att i början av en förhandling säga att allting kommer att bli bra. Vi har ju inte sett avtalet än. Vi är två parter som förhandlar och som har en del olika intressen, så jag tycker att vi ska vara ödmjuka i en sådan förhandling. Vi går in med ett förhandlingsmandat och med ambitioner. Allting kommer nog inte att bli exakt som vi vill, och vi måste utvärdera avtalet när det finns på plats. Så gör vi ju när det gäller alla internationella handelsavtal.

En relevant fråga att ställa sig, som kanske inte lyfts så ofta i debatten, är vad som skulle hända om Europa och USA misslyckades med att komma överens om ett bra avtal. Jag tror att det får stora konsekvenser för Europas möjlighet till återhämtning. Ekonomin går fortfarande ganska trögt i Europa, och vi är beroende av mer handel men också av ökade investeringar. Sverige är ett av de länder som gör störst investeringar i USA. Våra företag har ett behov av att vara där för att nå ut på globala marknader.

Jag tror att Sverige som ett litet exportberoende land är ett av de länder som har mest att vinna på att ett avtal kommer till stånd. Då kan man vända på logiken, för risken är att vi har mest att förlora på att ett avtal inte kommer till stånd. Men allting bygger på att det blir ett bra avtal. Vi får inte skriva under avtalet innan det är klart; så kan vi inte göra. Men det finns också risker för att världen förändras. Och om USA och Europa inte kan enas om något som har med standarder och moderna avtal att göra tror jag att andra kontinenter kommer att sätta de globala standarderna, vilket kan få effekter på mycket framöver. Men det finns också en säkerhetspolitisk dimension om Europa i detta säkerhetspolitiska läge inte kan komma överens med USA på handelspolitikens område. Då tror jag att det finns de som kommer att titta på oss och undra hur vi har skött våra kort.

Cecilia Malmström, EU-kommissionen: Jag har samma syn som Mikael Damberg på detta. Vi handlar naturligtvis med USA redan i dag, sedan 1783 har vi lärt oss, och det kommer vi att fortsätta göra.

Själva poängen med förhandlingarna är ju att försöka flytta fram de europeiska positionerna så mycket som möjligt och få ett avtal där vi vinner så mycket som möjligt. Om vi inte lyckas går vi miste om de tänkbara ekonomiska fördelar som är viktiga för att Europa ska komma ut ur krisen, för att ge nya möjligheter till investeringar och jobb för Europas företagare och därigenom medborgare, men vi går också miste om möjligheten att sätta standarder. Någon annan kommer att sätta dem om inte vi gör det och som kanske har andra huvudsakliga utgångspunkter än höga standarder för att skydda våra medborgare.

Vi har också ett kapitel som vi inte har talat om hittills, nämligen om förhandlingar om energi. Det ska möjliggöra för de europeiska regeringar som så önskar att importera gas och olja från USA och därigenom kunna diversifiera det väldigt ensidiga energiberoende som vissa länder har mot en annan viktig granne åt det andra hållet. Det är en viktig geopolitisk fråga.

Vi sänder naturligtvis signaler till hela världen om Europa och USA misslyckas att göra detta. Risker är då att USA fortsätter sina intensiva kontakter och utvecklar dem med Asien och att Europa hamnar längre ned på prioriteringslistan, vilket också blir dåligt för vår ekonomi. Men naturligtvis kommer vi att fortsätta handla med USA. Vi flyttar ju inte tillbaka till grottorna, så att säga, men det får potentiellt negativa konsekvenser om vi inte kan få de fördelar som vi hoppas på. Vi har investerat mycket från båda sidor av Atlanten för att avtalet verkligen ska innebära ett stort genombrott.

Anna Stellingner, Kommerskollegium: Som jag avslutade med att säga tror jag att det är viktigt att vi inser att det här kan potentiellt bli det största frihandelsavtalet i världen. Och det är egentligen mer än ett frihandelsavtal. Vi talar om ett partnerskap som är bredare och djupare än tidigare frihandelsavtal när det gäller standarder och regulativt samarbete.

Jag tror att vi på ett sätt har lättare att förhandla, för vi står varandra ganska nära. Även om vi ser och understryker vissa skillnader som finns mellan EU och USA är det ganska mycket mer närhet i hur vi värderar många frågor och vikten av handel än när vi förhandlar med andra mer avlägsna länder. Men på ett sätt är det svårare, för den här gången är det två giganter som förhandlar med varandra. EU kan inte bara direkt sälja in sina egna standarder och önsningar, precis som ministern understryker, och USA kan inte heller göra det. USA och även EU har varit vana vid att förhandla med parter som inte är jämbördiga. Den här gången är det två giganter som förhandlar med varandra, så det är lättare och svårare på en och samma gång.

Riskerna är givetvis att vi får förskjutningar geopolitiskt. Världen står ju inte och väntar på att TTIP ska bli av. Det finns andra avtal som kan bli av. Samtidigt är det viktigt att vi värnar om vikten av ett frihandelsavtal för Europa. Jag vill återkoppla till det som flera av talarna här har tagit upp, nämligen att den absolut bästa lösningen är den globala, den multilaterala. Det är plan A.

De som förhandlar om TTIP, det vill säga EU och USA, är övertygade om att det är en global spelplan, globala regler och det multilaterala som vi egentligen vill tillbaka till, och den ambitionen finns i TTIP. När vi förhandlar om ett sådant här viktigt avtal vill jag understryka vikten av att vi gör det WTO-kompatibelt men också att vi tänker på hur det kan vara öppet och hur det kan sätta en standard för resten av världen.

Insatserna är högre. På ett sätt är det lättare och på ett sätt svårare. Men det är klart att vi ska vara realistiska. Allt kan vi inte få igenom. Antibiotika är ett lysande exempel på en fråga där vi kan komma framåt.

Jag ville bara understryka just det exceptionella i avtalsförhandlingen, som egentligen är en partnerskapsförhandling.

Niklas Bergström, Svenskt Näringsliv: Jag kan skriva under på allt mycket klokt som har sagts av de tre föregående talarna. Som de sa är det viktiga vilken signal det ger externt vad gäller EU:s trovärdighet som förhandlingspart.

År 2015 är lite av ett crunch year för EU vad gäller olika förhandlingar. Vi går också mot en klimatkonferens i Paris. Vi ska försöka förhandla i WTO och få upp Doharundan på räls igen i Nairobi i december.

Amerikanerna blickar faktiskt just nu västerut från deras horisont sett. Det är TTIP som står för dörren. Det är där intresset finns av säkerhetspolitiska och geostrategiska skäl. TTIP ligger lite som nummer två i prioriteringsordning. Det är viktigt att vi kommer till skott och inte bara förhandlar med oss själva. Vi förhandlar faktiskt med en motpart och måste kompromissa.

Indien, som vi har förhandlat frihandelsavtal med, Vietnam, som ingår i Aseanländerna och som vi bockar av bilateralt, och många andra som vi förhandlar med fäster blickarna mot Europa och vad vi är beredda att leverera i olika sammanhang.

Jag tror att det är ett jätteviktigt signalvärde att vi lyckas med det här, inte bara ekonomiskt utan också därför att vi delar så mycket av värdegrund och annat med USA.

Låt mig bara kort komma tillbaka till ett inledningskonstaterande om öppenhet och transparens, framför allt till vår vän från Vänsterpartiet. Detta att kommissionen sitter i storföretagens knän och äter ur våra händer tror jag är en lite överdriven bild av hur det ser ut i dag. Min bild av det hela är att kommissionen gör ett enormt arbete och enorma ansträngningar för att se till att den här processen är transparent och öppen. Likadant är det med Europaparlamentet och de yttranden som 14 utskott har gjort och som man ska rösta om. EU:s institutioner är enormt öppna med detta. Till exempel ISK, som både fack och arbetsgivare sitter i och diskuterar detta, kommer med gemensamma uttalanden, försöker kompromissa och för en enorm dialog. Dokument, förhandlingsmandat och så vidare finns på nätet; det är bara att plocka upp.

Många motståndare och kritiker säger: Det är miljoner som står bakom oss och är motståndare till detta. Så här är det: Det är 2 300 besök för att ta reda på vad de här dokumenten innehåller i substans. Det finns alltså ett ganska litet intresse från allmänheten att läsa, begrunda och analysera de dokument som

finns ute på nätet, tyvärr. Det är lite trist. Den här processen är enormt öppen, och det är bara att prisa kommissionen för det enorma arbete som görs.

Penilla Gunther (KD): Det är en jätteintressant förmiddag. Jag skulle vilja haka på spåret om detta med standarder och regelverk. Gemensamma standarder eller bättre samordning borde rimligtvis leda till ett effektivare resursutnyttjande och därmed en mer hållbar utveckling.

Utgångspunkten för TTIP i det här avseendet är, som jag förstår det, att både USA och EU ska kunna fortsätta att anta regleringar för att skydda hälsa, säkerhet och miljö men utan att det skapar nya och onödiga handelshinder. Gemensamma märkningsbestämmelser, enhetliga säkerhetsstandarder och en enda registreringsprocedur för läkemedel, som kommissionären nämnde, eller medicinteknik också för den delen, är exempel på vad TTIP skulle kunna åstadkomma. Som Anna Stellingert nämnde kanske det också skulle kunna utgöra grunden för en global standard inom handel och produktion.

Med tanke på hur stor del av världsekonomin som dessa två giganter tillsammans utgör skulle det kunna sätta press på Kina och andra tillväxtländer att anpassa sig i stället för att själva försöka exportera sina egna lägre standarder till omvärlden.

Frågan är alltså: Kan TTIP utformas på ett sådant sätt att det underlättar för handel även med länder som står utanför avtalet, till exempel genom att ansluta sig till hela eller delar av det?

Cecilia Malmström, EU-kommissionen: Ja, det är naturligtvis målet. Idealet är att standarder sätts på den globala nivån. I viss utsträckning har man gjort det historiskt på vissa områden, men tyvärr inte med den hastighet som vi skulle behöva. Om de två största ekonomierna lyckas sätta standarder på de områden som ledamoten nämnde här men också på andra områden är det klart att det får en väldigt stor effekt. Vi hoppas att det är något som kan tas in i det globala systemet.

Detta är inte temat för dagens utfrågning, men vi gör oerhört mycket för att försöka få igång de globala förhandlingarna både när det gäller grönt gods inför klimathandlingarna och när det gäller tjänstesektorn, men framför allt när det gäller Doharundan där alla insatser nu görs för att den ska kunna avslutas till mötet i Nairobi i december eller i alla fall få ett politiskt genombrott där. Det finns goda chanser för det. Det är absolut ett mål också att underlätta för länder som exporterar både till USA och till EU att ha *en* standard att förhålla sig till under resans gång.

När det gäller ett öppet avtal har vi från EU:s sida sagt att vi gärna ser att det är ett öppet avtal när vi är klara så att andra länder så att säga kan logga in på det. Det omedelbara är kanske från våra grannländer. Men Turkiet har uttryckt ett sådant intresse liksom Mexiko, och man kan tänka sig att Norge skulle kunna vara intresserat, och så vidare. Jag tycker att det är en väldigt bra utgångspunkt att det ska vara möjligt, men först måste vi naturligtvis ha ett

avtal som är så öppet som möjligt och framför allt att delar av det kan bli globalt ledande.

Susanne Lindberg Elmgren, LO: Jag tar tillfället i akt och tar upp frågan om globala standarder när det gäller arbetstagares rättigheter. EU slöt för några år sedan ett avtal med Sydkorea och har nu kommit med en utvärdering av det. Samtidigt som det finns ekonomiskt positiva fördelar har det vad gäller arbetstagares rättigheter snarare blivit värre i fråga om avtalet med Sydkorea. Vad gör man då, när fackliga organisationers rätt att förhandla kollektivt utmanas och organisationer t.o.m. förklaras som olagliga? Vad har man för muskler när det gäller internationella handelsavtal? Vi har tagit upp att det är viktigt att ta med det när man diskuterar TTIP för att nästa gång som USA och andra länder sluter avtal kunna förbättra den typen av uppföljningsmekanismer som finns.

Jag kan kort säga att EU har ganska bra texter. Det finns mycket positivt i dem. Men EU är svag på uppföljning. EU har på något sätt inga muskler. USA har kanske inte lika bra texter, men om inte framgång nås kan man ha ett ekonomiskt villkor. Det kan få ekonomiska konsekvenser. Nu pågår en diskussion mellan USA och Guatemala.

Både USA och EU har sagt att nu ska vi göra ett bra avtal, inte en minsta gemensam nämnare när det gäller globala standarder för arbetstagares rättigheter. Nu ska vi ta det bästa från EU och USA. Det har vi höga förväntningar på, och vi kommer att noga granska det. Det är också ett tillfälle att sätta globala standarder, och därför är det viktigt att TTIP fortsätter att förhandlas och att förhandlingarna går framåt.

Anna Stellingner, Kommerskollegium: Jag upplevde att frågan även ställdes till mig. Det är helt korrekt att en av de största vinsterna med TTIP skulle vara det regulativa, gemensamma standarder och harmoniseringar. Det ser vi, det gäller allt från harmonisering till regelverk, att man behåller separata. Där finns en lång skala. Vi kommer inte att kunna gå hela vägen med allting, vilket är fair enough.

När det gäller det du tar upp om att sätta standarder och om relationer gentemot tredjeland finns det tre punkter som jag vill nämna.

Det första är att ambitionen är att TTIP ska vara ett modellavtal. Det ska på något sätt göra det möjligt att sätta framtida globala nivåer. Det är viktigt att vi tänker på det när vi förhandlar om TTIP. Det handlar inte bara om EU och USA eftersom det är ett så stort och tongivande avtal. Det handlar om vilka standarder vi vill ha framöver, i framtiden. Det är ett alldeles utmärkt tillfälle att använda TTIP för att sätta en global standard.

Det andra gäller tredjeland, som togs upp. Om TTIP skulle bli av är en av effekterna med harmoniserade regelverk och standarder att exempelvis ett utvecklingsland som vill in på marknaden har gemensamma regler att ta hänsyn till, inte en uppsättning inom vissa områden för EU och en annan uppsättning för USA. Det är klart att det förenklar för utvecklingsländer och tredjeländer.

Det tredje, som är en knivig fråga, är huruvida och på vilket sätt TTIP kan bli ett öppet avtal. Det är precis som kommissionären säger att först ska avtalet i huvudsak vara på plats, men vi måste också fundera på vad som händer sedan. Vilka länder ska kunna ansluta sig? Hur? Ska det omfatta allt eller delar? Hur ska den processen se ut? Jag tror att det är viktigt att vi hela tiden återkommer till tanken att det inte handlar om att bygga ett separat frihandelsavtal. Det handlar om att sätta globala standarder, att förenkla för utvecklingsländer och tredjeländer samt att tänka på hur avtalet ska utvecklas och förbättras internt men också hur det kan utvidgas. Det är en av ambitionerna med avtalet som är så speciellt.

Krister Örnfjäder (S): Fru ordförande! Det var perfekt tajmning. Min fråga handlar till stor del om det som nämdes av den senaste talaren. Det handlar alltså om framtiden, inte bara själva TTIP-diskussionen.

Jag vill börja med att säga ett stort tack till EU-kommissionen för dess sätt att hantera den här frågan. Det är ett föredöme som kan användas i många andra fall i framtiden.

Min fråga går i första hand till näringsministern och till handelskommissionären men även till andra i panelen som eventuellt vill kommentera något. Jag ställer frågan med utgångspunkt i en omtanke om länder som inte är så starka eller inte är lika attraktiva som handelspartner, vilket togs upp i det förra inlägget.

Näringsministern påtalade bilaterala avtal som ett komplement till WTO, vilket jag till fullo instämmer i. Men min fråga kvarstår: Gör antalet bilaterala avtal att det blir svårare att få till ett globalt avtal inom WTO, när man löser sina problem på annat sätt än genom WTO?

Som handelskommissionären mycket riktigt påpekade ska det i december vara ett WTO-möte i Kenya. Kommer vi där att kunna se initiativ från Sverige och EU som gör att man kan fortsätta det som var ett förhållandevis positivt besked som lämnades för snart två år sedan i Doharundan? De som jobbar inom WTO behöver all hjälp de kan få från sina medlemsländer om de ska lyckas. De måste ha ett starkt mandat för att kunna leverera.

Mikael Damberg, närings- och innovationsminister: Handelsministrarna i EU hade tillsammans med kommissionen ett samtal med WTO:s ledning för inte så länge sedan. WTO:s ledning var då tydlig med att de inte såg förhandlingarna som ett hinder för dem, utan snarare sätter det faktum att handelsavtalen går framåt press på att det blir en global lösning.

Man ska inse att för oss är prioriteten fortfarande på WTO och på globala lösningar, men det har varit en ganska lång period där WTO i det närmaste befunnit sig i en existenskris. Vi visste inte ens om vi skulle kunna ha kvar ett världshandelsorganisationssystem som spelade någon roll över huvud taget.

Nu ser vi en del positiva tecken. Vi gör allt vi kan för att samordna europeiska positioner och hjälpa inte minst kommissionen att kunna ha en bra roll

kopplad till WTO-förhandlingarna. Det handlar också om vad enskilda medlemsländer i kontakter med våra kontaktnät ute i världen kan göra för att hjälpa till i det arbetet.

Vi måste alltså spela en konstruktiv roll inför mötena i WTO. Om WTO åter misslyckas hamnar det på nytt i ett krisläge. Förhandlingarna är alltså viktiga. För oss som land är fortfarande de globala spelreglerna de viktigaste, eftersom våra företag verkar på en global marknad. Det är viktigt för alla.

Låt mig nämna en sak till, nämligen att vi även i andra sammanhang bör lyfta frågan lite bredare än enbart vad gäller WTO:s roll. Det handlar också om de fattiga länderna i världen. Jag vill göra lite reklam för en rapport som Utrikesdepartementet beställde och som presenterades för några månader sedan. Den visar att sedan finanskrisen har världens rikaste länder infört nya handelshinder som drabbat världens fattigaste länder på ett sådant sätt att de i princip blivit av med en 30-procentig ökning av sin export. Det är de 900 miljoner människor som är fattigast i vår värld som har fått det svårare på grund av att de rikaste länderna efter finanskrisen har infört nya handelshinder. Och de har inte tagit bort handelshindren efter det att finanskrisen lite grann ebbat ut.

Det är således viktigt att se handelsfrågorna i ett större perspektiv. Nu gäller mycket av debatten enbart TTIP, för det är den stora frågan, men WTO och global handel och utveckling är också viktiga och förtjänar mer intresse. Kanske kan ett resultat av det stora intresset för TTIP faktiskt bli att handelsfrågorna i en något vidare mening får ett större politiskt intresse. Jag tycker att det är viktigt och bra.

Cecilia Malmström, EU-kommissionen: Jag vill understryka det som näringsministern säger. EU står helhjärtat bakom generalsekretären för WTO Roberto Azevêdo och hans team när de nu försöker identifiera de olika positionerna inför det stora Nairobimötet med fokus på just utveckling. Det heter ju Doha utvecklingsrundan och handlar om att fokusera på utveckling och att vi får ett avtal som framför allt gynnar de allra fattigaste länderna.

Såsom jag bedömer spelplanen kommer det inte att vara enkelt, men det är inte EU som är problemet i de förhandlingarna, utan vi står bakom och kommer att göra allt för att underlätta dem. Också andra stora aktörer måste naturligtvis spela sin roll, men det finns ett slags global känsla av att det gäller nu eller aldrig att få avtalet på plats. Det vore oerhört viktigt.

WTO har en viktig roll att spela när det gäller till exempel standarder – vi har konfliktlösnings- och medlingsmekanismen – men också andra frågor som är horisontella. Trots den explosion av bilaterala avtal som vi har globalt finns det frågor som handlar om exempelvis standarder om ursprungsregler; man diskuterar ett avtal som kallas för TISA och som handlar om tjänster. Vi vill från EU:s sida gärna föra in det i WTO.

Vi har även ett avtal som EU och 13 andra länder är involverade i och som rör gröna tjänster, att vi ska ta bort tullar och tariffer på grön teknologi för att underlätta att uppfylla de åtaganden vi har inom FN-ramen och så vidare.

Vi hoppas att vi kan komma med slutsatser i tid till det stora mötet i Paris i december. Det ideala vore naturligtvis att det lyftes in i WTO. WTO har absolut en roll att spela. Det vore fantastiskt om vi kunde stärka WTO:s roll under det här mycket viktiga året.

Anna Stellingner, Kommerskollegium: Utan att på något sätt förminska vikten av temat för i dag, TTIP, vill jag säga att den enskilt absolut största grundläggande frågan som ligger i botten är hur vi kommer tillbaka till Genève, hur vi kommer tillbaka till WTO, hur vi kommer tillbaka till det multilaterala. Det är grundfrågan. Vi ska inte glömma den när vi talar om TTIP. Fokus är på TTIP i dag, och inom handelspolitiken är mycket fokus på TTIP, men den grundläggande frågan är densamma.

Man kan också understryka att här inte finns någon speciell motsättning. Den svenska regeringens syn, EU:s syn, företagens syn och vår syn som handelsexpertmyndighet är densamma i den här frågan. Vi måste på något sätt tillbaka till det multilaterala, till det globala. TTIP får inte vara ett hinder på den vägen, och alla vi som kan påverka på något sätt kommer att ge så mycket input som möjligt för hur detta ska kunna gå till.

WTO fyller 20 år i år. WTO är i kris. Men hela WTO är inte i kris, och det måste vi också vara medvetna om. Det finns delar av WTO som fungerar utmärkt. Men det är klart att Doharundan har kört fast. Det viktiga nu blir att vi kan avsluta Doharundan och gå beyond, gå utöver, förbi, efter Doharundan och stärka WTO. Det måste vi göra relativt snart.

Som sagt, utan att på något sätt förringa dagens tema ska vi inte glömma att det är den grundläggande frågan, den som ligger i botten.

Niklas Bergström, Svenskt Näringsliv: Som jag sa inledningsvis är vi starka förespråkare av multilateralism och bilateralism; TTIP är second best. Vi vill absolut att man vid Nairobotoppmötet för upp någon typ av politiskt momentum för att få processen med Doharundan på räls. Vi menar att många av utvecklingsländerna, inte minst de mest fattiga, behöver mer globalisering, mer handel, fler möjligheter att idka handel över gränserna, inte bara mellan varandra utan också med västvärlden. De har starka intressen där.

Det enda lite trista är att WTO tyvärr har blivit ett offer för sin egen framgång. Nu har Seychellerna precis blivit det nyaste medlemslandet i WTO. Det finns ett enormt brett spektrum av medlemsländer med helt olika förtecken, prioriteringar och möjligheter att driva frågorna. Vi ser att WTO fortfarande lite grann lever inom det merkantilistiska tänkandet. Det är ett nollsummespel. Export är bra och import är dåligt. Det gör att man inte kommer någonvar. De öppna fönster som vi sett under många år har tyvärr stängts.

Vi hoppas att Nairobi kommer att leverera. Såsom det ser ut i dag försöker man förhandla fram plurilateralt, mellan en mindre grupp länder, olika avtal inom WTO:s ram och också utanför, såsom TISA på tjänstesidan. Vi kan bara hoppas att allt det kommer att kunna multilateraliseras och att man för upp det på räls. Vi anser att det är enormt viktigt. Det är jättebra att vi fortfarande

försöker driva att WTO ska fungera, för den har en oerhört viktig funktion, inte minst för näringslivet.

Vice ordförande: Fru ordförande! Den senare delen av diskussionen visar att den här typen av avtal handlar om så mycket mer än bara rena pengar, regler och harmonisering. Det handlar till syvende och sist om hur vi ska försöka få en bättre och säkrare värld. Vi har varit inne och touchat lite grann på det. Det gäller WTO:s framgångar och misslyckanden men också behovet av att ha det grundläggande förtroendet för varandra. Där skulle TTIP ytterligare kunna förstärka den transatlantiska länken. Vad menar vi med det? Jo, att ytterligare förstärka både förtroendet och beroendet mellan USA och EU. Det har även stor säkerhetspolitisk betydelse.

Jag ställer min fråga, eller vänder mig med mitt påstående, främst till kommissionären och ministern, men alla är välkomna att kommentera. Det gäller det något högre syftet, som inte så ofta kommer fram i debatten. Jag vill fråga vad ni gör och hur diskussionerna går i kommissionen respektive runt bordet i Rosenbad vad gäller det högre syftet, nämligen att handel och investeringar är oerhört viktiga inte bara för ekonomisk tillväxt, speciellt i detta läge när EU och USA är så drabbade av krisens efterverkningar, utan också för det fredsprojekt som handel och utbyte trots allt är.

Cecilia Malmström, EU-kommissionen: Det är förstås en mycket viktig aspekt. Det vi kallar för TTIP står ju för Transatlantic Trade and Investment Partnership. P:et står alltså för partnerskap. Det är naturligtvis ett uttryck för den ambition vi har att fördjupa och utveckla det partnerskap som vi har med USA. Det är en partner som vi handlar med dagligdags – varje sekund flödar varor och tjänster över Atlanten – men det är också en partner i många andra avseenden.

Vi har olika åsikter i vissa saker, men i grund och botten delar vi många värderingar och övertygelser. Det kan vara viktigt att stärka dem i en värld där de värderingar vi delar inte är givna, om vi säger så. Putin gillar inte TTIP, för att uttrycka det väldigt direkt, och det inte bara av ekonomiska skäl. Det är klart att det partnerskapet och den politiska aspekten finns med i diskussionerna. Det är de som får sig en törn om vi misslyckas.

Givetvis kommer vi fortfarande att ha ett nära samarbete med vår viktigaste partner, men om vi inte lyckas få avtalet på plats får det effekter också på det området. Handel är ett viktigt ekonomiskt verktyg, inte bara TTIP utan generellt, och det är också ett allt viktigare politiskt verktyg. Vi bildar allianser och stöttar viktiga värden, i det här fallet med USA men också med andra delar av världen. Det gör vi för att försöka bekämpa fattigdomen, lyfta fattiga länder ur kriser och stå upp för vissa värden.

Susanne Lindberg Elmgren nämnde respekten för internationella konventioner, ILO:s åtta kärnkonventioner, och respekten för hållbar utveckling. Vi har värden som vi delar, såsom att bekämpa barnarbete. Vi har ett antal frågor om utrotningshotade arter, timmer, djur och så vidare. Allt det kommer vi att

försöka få referens till i TTIP. Det är alltså i mycket även en värderingsbaserad förhandling som förs.

Mikael Damberg, närings- och innovationsminister: Jag har två korta kommentarer. Det första är att vi måste se handelspolitiken i ett större perspektiv. Regeringen har valt att sätta ytterligare fokus på, och egentligen återuppta, arbetet för politik för global utveckling.

Tillsammans med biståndministern deltog jag i ett arbete där vi länkade frågan om hur vi jobbar med utvecklingsfrågor till handelspolitiken. Det visar att handelspolitiken inte bara har ett strikt ekonomiskt intresse för oss, för att vi ska exportera mer och tjäna mer, utan vi tror att rätt utformat kan en global handelspolitik spela roll också för världens utveckling, för fred och säkerhet och för människors utveckling. Det finns kopplingar till större frågor, definitivt. Den säkerhetspolitiska frågan har jag kommenterat.

Det andra är något som vi kanske inte tänker på så mycket. Vi talar nästan bara om handel och mindre om investeringarna i de andra kontakter vi har med USA. Jag kom i går kväll tillbaka från Silicon Valley, som jag besökte under några dagar. Det är den globala hubben för innovationer och kapital i världen. Sverige är duktigt på samarbete med USA vad gäller forskning och utveckling, men för många av de snabbväxande företagen är det också vägen ut till de globala marknaderna. Vi måste inse att det är en mycket viktig aspekt i vår relation med USA.

Världens mest innovativa land, USA, är viktigt för oss när vi ska ta marknadsandelar, när vi vill innovera och ligga långt framme med våra svenska företag. Här har vi mycket att bidra med. Vi har fem så kallade unicorns, det vill säga riktigt snabbväxande och framgångsrika företag – Spotify, Minecraft, det gänget. Fem sådana företag har skapats sedan millennieskiftet. Vi tävlar efter Silicon Valley med att producera sådana företag i Sverige.

I det samarbetet har vi någonting att bygga vidare på som inte enbart handlar om handelsströmmar utan också om investeringar och en nära relation till det landet. Dessutom handlar det om tjänsteutveckling och även om personutbyte. En fråga som amerikanerna inte riktigt verkar ha förstått i den globala ekonomin är att om vi talar om handel och utbyte handlar det inte bara om export av produkter, utan det handlar också om tjänster i större utsträckning. Det vet vi, och med tjänster följer människor. Det går inte att exportera tjänster utan människor. Där tror jag att vi har en del att driva på från europeisk och inte minst från svensk sida i förhandlingarna så att även dessa frågor finns med i TTIP när vi är klara.

Johan Nissinen (SD): Fru ordförande! Min fråga går till Cecilia Malmström. Hur kommer de europeiska strukturfonderna och Globaliseringsfonden att påverkas av TTIP-avtalet? Jag tänker att strukturfonderna ju är ett slags utjämningsystem för EU-länderna, men det är alltid någon part som blir drabbad negativt av avtalet, även om det kanske som helhet blir bra. Kommer den andra

delen av EU då att med strukturfonderna bli tvungen att ge utjämningsmandat till dem som drabbas negativt?

Cecilia Malmström, EU-kommissionen: Naturligtvis tror vi att det kommer att ske många vinster med TTIP, men i en global ekonomi finns alltid utsatta sektorer som är mer känsliga. Om konkurrensen ökar blir det svårare för dem. Därför är det alldeles utmärkt att många länder gör egna utredningar – vi har i dag hänvisat till flera svenska utredningar – med beräkningar av vilka som är deras potentiella vinster respektive känsliga sektorer med TTIP.

Det finns olika modeller man kan använda för att just förbereda sig för det. Vi har några år på oss innan avtalet förhoppningsvis träder i kraft. Det gäller att identifiera de sektorer som vi tror är känsliga för konkurrensutsättning och kanske kommer att bli det ännu mer med TTIP. Då kan man göra ett antal förebyggande insatser. EU:s Globaliseringsfond är en sådan fond som man kan använda.

Det handlar givetvis om strukturella problem, vilket det ofta gör, eftersom det är sektorer som redan är utsatta, och där har strukturfonderna en roll att spela. De är inte direkt kopplade till TTIP men till den allmänna ekonomiska utvecklingen. Framför allt är Globaliseringsfonden en buffert som finns att tillgå.

Valter Mutz (MP): Fru ordförande! Tack för intressanta föredragningar! Jag har en fråga om TTIP:s bäring på kemikaliepolitikens område.

I mars i fjol gav Kommerskollegium ut en rapport med titeln Regulativt samarbete och tekniska handelshinder inom ramen för Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP). Där kan man läsa:

”Från Kemikalieinspektionens sida har det uttryckts en oro om att TTIP kan leda till en försvagad kemikaliereglering, att det kan komma att hindra regelutvecklingen vad gäller t.ex. hormonstörande ämnen, att processen för att ta fram ny reglering ska hämmas av t.ex. omständliga konsultationsförfaranden parterna emellan.”

Vi lever i en tid med snabb utveckling på nanoteknikens område liksom på en rad andra områden, och då är det viktigt att vi har en regelutveckling i någorlunda samma tempo. Därför låter det rätt allvarligt när en så tung instans som Kemikalieinspektionen varnar för att TTIP i värsta fall kan leda till en uppbromsning av regelutvecklingen.

Det tycker jag är en intressant frågeställning, och jag skulle gärna vilja ha en kommentar av Anna Stellingner och även av Örjan Brinkman.

Anna Stellingner, Kommerskollegium: Varken EU, USA eller industrin har på något sätt gett uttryck för att man vill sträva efter en harmoniserad kemikalielagstiftning inom TTIP. Det är ett område där vi står ganska långt ifrån varandra, åtminstone i stora delar av den.

När det gäller processen i Sverige och kemikalielagstiftningen, som Valter Mutz hänvisar till, det vill säga att förbjuda eller lagstifta om ett ämne som i

stor utsträckning påverkas av arbetet på europeisk nivå – alltså den svenska lagstiftningen som påverkas av den europeiska nivån inom ramen för Reach – syftar vi på den eventuella fördröjning av processen som kan ske om samarbetet skulle kräva ett godkännande för ny lagstiftning från den andra parten. Det är det vi syftar på.

Samtidigt vill vi visa att diskussionen, alltså inte stämpeln för godkännande av lagstiftningen utan diskussionen om kommande idéer och kommande lagstiftning, är extremt viktig att ha. Det är den specifika frågeställningen om godkännande vi syftar på i rapporten.

Örjan Brinkman, Sveriges Konsumenter och Beuc: Ur ett konsumentperspektiv kan vi säga att vi tar Kemikalieinspektionens oro på stort allvar och känner att det måste finnas garantier för att vi kan hålla det tempo vi haft när det gäller att skärpa lagstiftningen på kemikalieområdet. Det gäller både i ett nationellt och i ett europeiskt perspektiv. Vi tycker att man ska ta oron på allvar. Det måste finnas någonting i ett eventuellt kommande avtal som garanterar att man kan hålla tempot på ett område där det är viktigt att det inte sackar efter.

Håkan Svenneling (V): Jag tänkte vända mig till Mikael Damberg och Cecilia Malmström med lite demokratifrågor. Det kan i dag inte ges besked om medlemsstaternas parlament, såsom riksdagen, kommer att få rösta om TTIP-avtalet eller inte. Om avtalet blir ett så kallat blandat avtal får de nationella parlamenten i alla 28 medlemsländer, däribland Sveriges riksdag, rösta om avtalet. Det beskedet kommer vi parlamentariker inte att få förrän man har behandlat klart avtalet och EU-kommissionen tittat juridiskt på det, om det är ett blandat avtal eller inte. Det är enligt min mening inte rimligt att ha den ordningen. Givet avtalets omfattning och potentiella risker måste de nationella parlamenten ges möjlighet både att påverka innehållet och att rösta ja eller nej till avtalet som helhet.

Jag undrar om EU-kommissionär Cecilia Malmström och näringsminister Mikael Damberg är beredda att verka för att de nationella parlamenten ges inflytande både till att påverka innehållet i avtalet och till att få möjlighet att rösta ja eller nej till avtalet i dess helhet.

Cecilia Malmström, EU-kommissionen: Det faktum att vi är här i dag visar att nationella parlament bereds möjlighet att påverka. Jag gör noggranna anteckningar om vad som sägs här. Frågan om det är ett blandat avtal eller inte är först och främst en politisk men också väldigt mycket en juridisk fråga. Efter Lissabonfördraget fick kommissionen kompetens att förhandla den typen av avtal och kompetens över investeringar, och Europaparlamentet fick rätten att säga ja eller nej.

Sedan finns det en fråga som faktiskt inte är helt klar i Lissabonfördraget. Var går gränsen för blandat eller inte? Kommissionen har ju som uppgift att verka för att fördragen följs och försöka vara den som vaktar över fördragen. Vi, våra jurister, kan inte i detta läge, innan det finns en text, säga om det är

blandat eller inte. Det är först när det finns ett avtal som det juridiska uttalandet kan komma. Är det blandat, vilket väldigt mycket talar för – jag tror att det är en mycket stor chans att det är blandat – kommer parlamenten i 28 länder att få frågan och kunna säga ja eller nej. Tills vidare gäller det medlemsländerna och Europaparlamentet. Det vet vi helt säkert i dag.

Under den här processen, oavsett hur själva röstproceduren går till i slutändan, är det självklart att nationella parlament ska ha stor möjlighet att påverka detta dels genom den här typen av hearingar, dels genom olika typer av formella och informella kontakter. Jag vet att det finns mycket samarbete mellan nationella parlament i sig och mellan nationella parlament och EU-parlamentet. Nationella regeringar har naturligtvis ansvaret, som jag är säker på att näringsministern kan återkomma till, för att ha diskussioner med parlamenten.

Vi försöker, som sagt, göra vårt bästa för att se till att dokumenten är så öppna och tillgängliga som möjligt. Alla parlament har en mycket viktig roll, men juridiskt kan kommissionen inte i dag vare sig verka eller inte, för det är våra jurister som i slutändan gör en sådan bedömning. Min politiska bedömning är att det kommer att vara ett mixat avtal.

Mikael Damberg, närings- och innovationsminister: Jag har väldigt lite att tillföra i sak. Man kan gissa hur det här avtalet kommer att se ut och vad det kommer att leda till, och då finns det väldigt mycket som talar för att det uppfattas som ett blandat avtal och att det kommer att bli en ratificeringsprocess i de nationella parlamenten.

Jag vill ändå säga att det är viktigt för oss i de enskilda länderna att också ge kommissionen uppbackning i denna process. Det är trots allt en förhandling. Vi har några intressen, och vi har en motpart i USA som vi har ett gemensamt intresse av att nå en överenskommelse med, men de har förstås också sina egna förhandlingsintressen. Jag är inte säker på att det underlättar att vi i Europa ibland beskrivs förhandla mer med varandra än vad vi förhandlar med USA. Det försvagar i så fall våra förhandlingspositioner gentemot en motpart som vi har sagt att vi har gemensamma förhandlingspositioner om.

Jag tror därför att det är ganska viktigt att försvara och stödja kommissionen och stå upp för att det är kommissionen som förhandlar för Europa. Sedan vet ju ni – jag tror inte att det går en vecka eller två utan att jag diskuterar TTIP någonstans här i Riksdagshuset – att det här är en fråga som vi följer och bevakar hela tiden. Det kommer upp nya frågor som vi måste diskutera och vrida och vända på: Stämmer det här med förhandlingsmandatet, eller är det en helt ny fråga som har uppkommit och som vi behöver diskutera och fundera över?

Jag räknar kallt med att parlamentet fortsatt kommer att vara väldigt aktivt i den här diskussionen och att vi har en löpande dialog inte minst inför handelsministermötena där de här frågorna kommer att återkomma. Vi ska alltså ha en bra relation, men exakt hur det landar sedan, om det är ett blandat avtal eller inte, får vi återkomma till. Mycket talar ju för att det blir på det sättet.

Tina Ackefoht (FP): Tack för en bra diskussion och dragning i dag! Den politiska rundan skulle starta i september, tror jag att handelskommissionären sa, men jag kan lova att den politiska diskussionen i högsta grad har varit livaktig här i detta hus.

Jag tackar för mycket av förtydligandena. Varför debatten har gått så hög mellan de olika partierna är kanske inte bara för att det heter frihandel och USA, vilket som vi vet fungerar som ett rött skynke för vissa, men också för att man har en genuin oro. Jag tackar därför för de förtydliganden som har kommit.

Jag är också väldigt tacksam över att få höra att åtminstone delar av regeringen är frihandelsvänner. Vi kommer nämligen att behöva höra en tydlig röst från Sverige både inom EU och i det här huset. Mikael Damberg är en ypperlig företrädare för just den diskussion som vi har här, och det visar naturligtvis också att vi har högt i tak.

Tidigare har vi mest pratat om tillväxt, och det är naturligtvis väldigt viktigt, men det är också skönt att få höra att man nu lyfter upp begrepp som fred och värderingsfrågor som jag som liberal och EU- och frihandelsvän sätter väldigt högt på agendan. Kanske att kapitlet om energi just i TTIP har varit för lite diskuterat här, men det togs också upp lite tidigare. Man kan ju inte säga ja till TTIP enbart för att Putin inte gillar det, men i tider som dessa måste jag säga att det känns lockande ibland.

Att TTIP också ska gå på vägen mot en global standard och att fler aktörer är början på ett öppet avtal är jag också glad att höra. Speciellt Turkiet har ju varit väldigt oroade för hur de kommer att ställas utanför, naturligtvis i kronor och ören men också i de fortsatta diskussionerna om ett medlemskap i EU, där vissa delar av befolkningen i Turkiet i så fall kommer att ta det som ytterligare en markering av att de egentligen inte är välkomna in i EU. Jag skulle gärna vilja höra Cecilia Malmströms funderingar även kring dessa diskussioner.

Vi som sitter här inne älskar naturligtvis politik, men vi har också två företrädare för näringslivet här. Egentligen är min enkla fråga till er: Vad ser ni konkret som de stora fördelarna med TTIP? Ser ni några hot? Om ni skulle få göra ett medskick, vad är det som ni behöver se i TTIP för att era verksamheter ska kunna fungera på ett optimalt sätt?

Cecilia Malmström, EU-kommissionen: Kort om Turkietfrågan: Det är helt korrekt. Turkiet har sedan länge en tullunion tillsammans med EU. Den är gammalmodig och fokuserar i huvudsak på jordbruk, men i och med att man är i tullunionen kommer man ju indirekt att påverkas av TTIP, så det sätter turkarna i en speciell situation som de naturligtvis inte är jätteglada över. Vi försöker att hålla dem informerade hela tiden om vad som händer och ha en dialog om hur förhandlingarna fortskrider.

Jag tror att det vore en väldigt bra idé, och vi diskuterar just nu med våra turkiska motparter, om man kunde uppdatera den här tullunionen till att börja med. Det är ju tyvärr så att vi har bättre handelsrelationer med Korea än med Turkiet, vårt grannland, och det är ju inte en önskvärd situation. Man kunde se

över det här gamla tullunionsavtalet och uppdatera det till att sträcka sig från bara jordbruk till tjänster, service, upphandling och så vidare. Jag tror att det är en bra idé, och jag hoppas att vi kan hitta ett sätt att enas om det. Så småningom är det ju medlemsländerna som får ta ett mandat om detta, om vi kan göra det ganska snart.

Sedan får vi se var vi landar i, som vi gärna ser från Europas sida, en öppen lösning där Turkiet sedan, om de vill, skulle kunna ansluta sig till TTIP när det är klart. Men under tiden ligger det i vårt och i deras intresse att uppdatera det gamla tullunionsavtalet.

Maud Spencer, Svalson: Trots att vi talar om att tullavgifterna på 80 procent är väldigt höga så är nog ändå de gemensamma standarderna det absolut viktigaste för de små företagen. Också att länderna godkänner varandras tester, det vill säga att man behöver göra en test i ett land och så gäller det både i EU och i USA, är viktigt.

Om jag ser på mitt företag är en annan stor fördel att vi slipper skicka via Kanada, att vi kan skicka direkt till USA med snabbare och på så sätt billigare transporter.

Göran Holm, Scan: Jag ska fortsätta på det som Maud sa: enkelt uttryckt, med ett bra avtal på de parametrar som vi har diskuterat i dag – mindre krångel och lägre affärsrisk. Om man är företagare – liten, mellanstor och också stor – är det en stor ansträngning och ett stort risktagande bara att ge sig ut på en ny marknad som man inte känner. Om man då ska brottas med regelkrångel, eller som i mitt fall där vi tidigare hade vårt Kristianstadslakteri USA-certifierat, med olika regler och ständigt löpande kostnader, då höjer det helt enkelt trösklarna för att ge sig utanför Sverige och ut i världen. Man ska inte underskatta detta. Det kan ofta vara den saken som gör att ett företag väljer att inte flytta sig ut och öppna en ny marknad.

Det andra som man heller inte ska underskatta och som jag också nämnde i mitt anförande är att Sverige i sin industriella bas är tämligen specialiserat. Vi är duktiga på vissa saker, mycket duktiga till och med, men vi kommer aldrig att fullt ut konkurrera på kostnader. Frihandel och ett sådant här avtal gör att de nischer som vi opererar i helt enkelt blir större. Vi kan fortsätta vara en nisch- och segmentspelare, men volymbasen blir större. Det är nog två ganska konkreta fördelar.

Niklas Bergström, Svenskt Näringsliv: Eftersom frågan var ställd till näringslivet utgår jag från att även Svenskt Näringsliv får svara.

Jag svarade nog kanske aldrig i mitt inledningsanförande på möjligheter och utmaningar. Jag listade vad vi ville få ut av TTIP, så jag tänker kanske inte upprepa det, men jag tror att man ska vara ärlig och tala om de utmaningar som finns i dag med TTIP. Vi har nämnt det geopolitiska och mycket annat.

När vi ville ha ett frihandelsavtal mellan EU och USA startade vi med att prata om att det viktiga är att undanröja handelshinder som tullar och så vidare

– att börja med det och liksom gå framåt steg för steg. Partnerskapsavtalet är annorlunda än frihandelsavtalet, som handelskommissionären och många andra har slagit fast. Det är mycket mer ambitiöst, mycket mer allomfattande, men där finns också en risk och enormt många tuvor som vi kan snubbla på.

Den här ambitionen kan leda till att det i slutändan, med fler rundor här, eventuellt kommer att finnas fler sakfrågor som skiljer oss än förenar oss. Det blir då en enorm utmaning.

Som vi ser det finns det ett relativt sett politiskt och opinionsmässigt intresse för TTIP i USA utanför Washington DC i dag. Vår ambassad i Washington har bland annat varit ute och gjort en slags roadshow i USA:s delstater för att prata om vikten av handel och investeringar mellan Europa och USA, så det finns krafter som försöker föra upp det här intresset.

Nu står vi inför ett presidentval – Hillary Clinton och någon annan, så att säga. Det finns det här som heter TPP. De måste först rösta igenom TPA, alltså sitt fast track-förhandlingsmandat. Det finns också interna dynamiker i de här båda partierna, där vänsterflygeln i demokraterna med Elizabeth Warren och Teapartyrörelsen inom republikanerna har en mer eller mindre gemensam agenda – lite antihandel, antiglobalisering, tal om risk för ökat konkurrenstryck och så vidare.

Sedan har vi också motståndsfickor inom Europa, där ministern mycket riktigt sa att vi ibland förhandlar mellan oss själva och glömmer att vi förhandlar med en motpart som är en stormakt. Inom Europaparlamentet – eller hur, Olle – tycker medlemsländerna inte 100 procent samma sak om TTIP, och vi ser i dag att Tyskland och Österrike har interna problem vad gäller opinionen för detta. Det finns också många frivilligorganisationer som är starka motståndare och som är kritiska och så vidare.

Sedan tror jag också att förhandlingsprocessen är jättesvår. Det här handlar om att ingenting är bestämt förrän allt är bestämt, och som jag sa inledningsvis är det enormt brett och med många frågor. Det handlar om single undertaking, vilket innebär att en liten tuva kan stjälpa hela lasset.

Det finns alltså enorma utmaningar framöver, men vi ser positivt på det, och vi hoppas absolut att vi i slutet av det här året får någon form av politisk överenskommelse eller konturerna till ett avtal för att kunna gå vidare sedan.

Sofia Damm (KD): Tack, fru ordförande, och tack till panelen för intressanta dragningar och väldigt viktiga klargöranden – så många klargöranden att jag som står långt bak i kön av frågeställare har kunnat bocka av väldigt många av mina frågor.

Jag vill dock ändå ta tillfället i akt och be er utveckla lite mer när det gäller det som ni har uppmanat oss till, nämligen att se ”the bigger picture”.

EU och USA är världens två största marknader i dag. Så kommer det troligtvis inte att se ut om tio år. Vi är världsledande, har vi pratat om här, när det gäller exempelvis miljölagstiftning, folkhälsa och så vidare, och vi har därmed möjlighet att sätta globala standarder, vilket många av tidigare frågeställare har tagit upp.

Min fråga riktar sig egentligen till Cecilia Malmström som har varit runt i olika nationella parlament och diskussioner i Europaparlamentet. Hur bra är vi politiker egentligen på att se the bigger picture? Fastnar vi i detaljer, eller hur ser diskussionen ut runtom?

Cecilia Malmström, EU-kommissionen: Det kanske inte är inom min jobb-beskrivning att recensera politiker runt omkring i Europa. Det får ni vänta på tills mina memoarer kommer. Då ska jag med glädje kasta mig över den uppgiften.

Jag tror faktiskt att det är både och. Jag tror att det finns väldigt många som verkligen ser the bigger picture, som jobbar med de här frågorna och som ser att Europas relativa röst globalt sett minskar med åren och att, som det har nämnts här, 90 procent av tillväxten de kommande decennierna kommer att ske utanför Europa och att vi därför måste hitta nya marknader, nya partner och nya möjligheter. Väldigt många i Europa lever också fortfarande under det svåra åren som krisen har inneburit. Många länder har fortfarande inte kommit ut ur den. Arbetslösheten är enorm liksom de sociala klyftorna och de stora svårigheterna, och det är klart att då är fokus kanske mer på de dagliga problemen.

Jag har haft möjlighet att tala med nationella politiker, och då har jag upplevt att det finns både och. Det finns en del som inte riktigt har satt sig in i alla detaljer men som känner viss oro eller ett visst engagemang för några sakfrågor, medan andra har ett väldigt starkt engagemang. Så antar jag att det är inom alla områden.

Det jag skulle vilja säga generellt är att det här avtalet förhandlar kommissionen, som ni förstås vet, på uppdrag av 28 medlemsländer, så det är liksom inte kommissionens projekt, utan det är ett europeiskt åtagande. Mikael Damberg och den svenska regeringen har ju varit väldigt tydliga med sitt stöd för den här processen, liksom de villkor och naturligtvis de prioriteringar som Sverige ser.

Jag skulle gärna se att andra medlemsländer vore lite tydligare. Man åker till Bryssel och säger att nu ska kommissionen snabba på och få ett avtal, helst till jul – vilket inte kommer att ske – men sedan åker man hem till sina medlemsländer och snarare understryker problemen, svårigheterna och nackdelarna med detta. Då är det klart att vi inför en situation där det är svårt att förhandla med USA, för de undrar ju vad vi tycker egentligen och vill vi ha det? Då är det svårare att driva viktiga, offensiva europeiska positioner.

Jag tror alltså att bilden är lite blandad och att vi alla kan göra mer.

Ordföranden: Tack så mycket för detta, och tack för väldigt många bra frågor från våra ledamöter!

Vi börjar närma oss den punkt på dagordningen där vi ska börja avrunda. Om det finns någon i panelen som sitter och klämmer på någonting som man hade sparat tills man skulle få en fråga på det men inte fick någon sådan fråga

tänkte jag ge tillfälle att säga det nu innan vi bryter upp här i dag. Först alltså en liten fråga: Har våra föredragshållare fått sagt allt man ville ha sagt?

Det har inte alla fått. Jag tänkte väl att det kunde vara någon som sparat en kluring.

Örjan Brinkman, Sveriges Konsumenter och Beuc: Det jag skulle vilja säga och som det också har sagts ganska mycket om är att det här är ju ett avtal som är unikt. Det är ett modellavtal, och då säger jag ur ett konsumentperspektiv att det är viktigt att vi gör rätt. Det är viktigt att det finns mekanismer som ger garantier för de garantier vi har fått, det vill säga att det inte ska bli försämringar och att möjligheten att flytta fram våra positioner finns kvar. Det måste byggas in sådana mekanismer.

Man kan också säga att avtalet under den senaste perioden och under Cecilia Malmströms ledning har öppnats upp, men man måste också säga att avtalet fortfarande är halvtransparent. Vi vet ingenting om det som sker i USA, så även där uppmanar vi kommissionen att arbeta hårt för att vi ska få se alla delar av avtalet framöver.

När väldigt många ska göra någonting samtidigt och samtidigt gå framåt finns det en risk för att det blir som ringdans full fart framåt, som jag brukar säga. Någonstans förstår jag att kommissionen har en otrolig uppgift framför sig. Konsumentrörelsen är inte emot fri handel, men vi är övertygade om att framgång för ett fungerande frihandelsavtal inte kommer att mätas i ökade vinstmarginaler utan i det värde som det kommer att bringa Europas medborgare. Själv kallar jag dem för konsumenter, utifrån det uppdrag jag har.

Susanne Lindberg Elmgren, LO: Jag tror att det är viktigt att man har just den större bilden när man diskuterar TTIP och sammanhanget TTIP diskuteras. Europa har genomgått en kris som också är en förtroendekris och en demokratisk kris. I andra delar måste vi också adressera den oro som finns inom Europa för arbetslösheten. Det är 27 miljoner som är arbetslösa.

Utifrån det måste vi prata om vad handel och export kan bidra med men också om hur vinnare kompenserar förlorare. Det är oerhört viktigt att både de nationella parlamenten, Europaparlamentet, kommissionen och rådet har det i bakgrunden också när man diskuterar regelförenkling inom kommissionen så att det inte bara är regelförenkling ”no matter what”. Det finns en oro för att de regler man diskuterar inom EU är en regelförsämring, och den typen av oro måste man också adressera.

Utifrån detta måste man hantera diskussionen om TTIP och förstå dessa orosmoment men också visa ledarskap som kommissionen, regeringen och andra aktörer gör om att en del av det här är viktigt för att ta oss ur krisen. Men man måste också leverera på andra punkter.

Niklas Bergström, Svenskt Näringsliv: Jag vet inte om det här är ett slutord som jag inte har förberett, men jag hörde någon som pratade om Sveriges röst. Även om jag känner mig som europé och världsmedborgare så vill jag bli lite

patriotiskt svensk här och säga att jag tror inte att vi ska vara blygsamma vad gäller vad vi kan tillföra i allt det här.

Vi har en enormt stark trovärdighet inte minst i Washington och också ute i Europa och på andra håll i världen. Vi har ett högt renommé. Tankesmedjor, politiker och andra i Washington pratar faktiskt om Kommerskollegiums rapporter. Ambassaden i Washington är en hubb för politiker och tänkare och andra som möts och diskuterar relationer i EU, USA och så vidare. Vi har den enorma förmågan och den fantastiska möjligheten att ha en svensk handelskommissionär, även om jag vet att handelskommissionären jobbar för hela Europa. Vi har en ordförande för Beuc. Vi har placerat en person som nummer två i Unctad. Vi har folk placerade lite överallt – vi kan göra skillnad, och då tror jag att det är jätteviktigt att vi har den här debatten och inte minst att ett nationellt parlament engagerar sig ännu mer och för denna dialog med sina motparter i de andra 27 parlamenten och med Europaparlamentet.

Det finns en balans i att vi står för frihandel som kan skapa tillväxt och jobb men att vi också hela tiden försöker se till att vi skyddar de värden som vi alltid har stått upp för. Det är hemskt viktigt, och i den här balansen tror jag att många ser på oss som ett föredöme. Jag tror till och med att amerikaner ibland ser Sverige som the gateway to Europe. Genom Sverige kan man påverka Europa positivt.

Vi ska ta den möjligheten, och vi ska göra någonting av den. Det är mitt slutord.

Ordföranden: Då tror jag att alla känner sig ganska nöjda och fulla av information, nya insikter, tankar och funderingar att bära med sig. Vi har kommit till den punkt på programmet som handlar om att vi ska avsluta med några kloka och väl avvägda ord från Karin Enström, vice ordförande i utrikesutskottet.

Vice ordföranden: Tack, fru ordförande! Jag tycker att vi just har fått en mängd kloka och tänkvärda ord, och jag vill också tacka ordföranden för en utmärkt ledning här i dag.

Den här förmiddagen visar väldigt tydligt att det finns stora förhoppningar kring effekterna inte bara av ett sådan här avtal utan just partnerskapet. Det finns självklart också oro, och det finns frågor och farhågor.

Jag tror att det endast är genom att prata, fråga och debattera med stor öppenhet som man kan få svar på sina frågor men också visa uppsidan: Vad finns det för fördelar, inte bara handelspolitiskt eller för investerare eller för enskilda företag? Det här innebär stora fördelar, men för den skull ska vi inte förminska problemen eller den oro som kan finnas.

Därför vill jag från båda våra utskott tacka alla som har bidragit till att höja vår gemensamma kunskap och vår gemensamma medvetenhet. Några nyckelord i dag har ju varit öppenhet, transparens och delaktighet. Det tror jag är vägen till framgång också kring ett sådant här väldigt stort och komplext arbete. Jag är inte avundsjuk på handelskommissionärens uppgift att i varje del

och detalj förklara detta, men jag tror också att det är det sättet som vinner framgång.

De beslut och de ställningstaganden som vi sedan till slut alla ska göra på olika sätt måste bygga på fakta och faktiska förhållanden, inte på myter, drömmar, idéer eller konspirationsteorier, vare sig de är för eller emot, utan just på faktiska förhållanden och fakta. Avtalet är naturligtvis inte är klart ännu, och det är väl en annan reflexion: Det här är work in progress. Vi kan inte i dag säga om det blir jättebra, jättedåligt eller någonting däremellan, för vi har inte ett färdigt avtal att ta ställning till. Däremot ska Sverige självklart vara med och bidra till att få fram ett så bra avtalsförslag som möjligt.

Det är kanske lite förmätet, men det här är en möjlighet att få ett avtal som kan vara just en modell för andra länder. Vi ska ha lite självförtroende här också och se att inte minst i EU har vi väldigt bra regler för alltifrån konsumentskydd och miljöskydd till uthållighet och skydd för arbetstagare. Det ska vi vara stolta över, och vi ska hoppas att vi kan vara och med och bidra till att få just sådana här föregångsavtal som kan vara till nytta för så många fler.

Med dessa ord vill jag återigen rikta ett stort tack till alla medverkande och till alla som har varit med och lyssnat. Jag är säker på att vi kommer att få återkomma till dessa frågor. Tack för i dag!

Bilder som visades av föredragshållarna under den offentliga utfrågningen

Bilder som visades av Susanne Lindberg Elmgren, LO

Möjligheter och utmaningar med ett transatlantiskt partnerskapsavtal mellan EU och USA (TTIP)

Näringsutskottet och Utrikesutskottets
offentliga utfrågning

23 april 2014

Susanne Lindberg Elmgren,
Internationella enheten, LO

1

Landsorganisationen i Sverige

Fackliga handelspolitiska utgångspunkter

- ✓ De fackliga organisationerna i Sverige är positiva till frihandel.
- ✓ Sverige är beroende av export av varor och tjänster
- ✓ Vi ska konkurrera med hög kunskapsinnehåll, inte med låga löner
- ✓ En arbetsmarknad som är riggad för ständig förändring.

2

Landsorganisationen i Sverige

LO, TCO och Saco säger ”Ja, men...” till TTIP

- ✓ Ökad handel mellan EU och USA är av godo för svensk ekonomi och våra medlemmar.
- ✓ Konkurrens på lika villkor mellan två utvecklade ekonomier främjar nödvändig strukturomvandling och skapar arbetstillfällen i verksamheter med bärkraft.

3

Landsorganisationen i Sverige

Ja, men....

Värna skyddsregler för arbetstagarna

- ✓ Regler om skydd för arbetstagare ska överhuvudtaget inte kunna anses utgöra handelshinder.
- ✓ Avtalet inte kunna påverka regler om skydd för arbetstagare i kollektivavtal eller nationella lagar.
- ✓ Avtalet behöver en övervakningsmekanism som ser till att grundläggande mänskliga rättigheter i arbetslivet efterlevs.

4

Landsorganisationen i Sverige

Ja, men....

värna det politiska handlingsutrymmet

TTIP får inte inskränka

- ✓ (...) staternas beslut i frågor som hur samhällsservicen ska organiseras, vad som ska drivas av samhället i egen regi, ...välfärdssystemens utformning.

- ✓ (...)det politiska handlingsutrymmet vid upphandlingar när det gäller att ställa krav på det som upphandlas och krav på exempelvis arbets- och anställningsvillkor.

5

Landsorganisationen i Sverige

Ja, men....

Nej till investerarskydd enligt ISDS

- ✓ ISDS riskerar att påverka möjligheterna till demokratiskt beslutsfattande, bristande transparens, höga kostnader mm.

- ✓ Vi menar att förhandlingarna ska inriktas mot att inte inkludera en tvistlösningsmekanism stat/investerare (ISDS) i avtalet.

- ✓ *Men* om ett sådant system trots allt etableras, är det ett absolut krav att det blir rättssäkert och öppet, inte inskränker staters demokratiska beslutsfattande eller inskränker partsautonomin och de fackliga rättigheterna.

6

Landsorganisationen i Sverige

TTIP- möjligheter och utmaningar

- ✓ Ökad investering och handel är bra för Sverige
- ✓ Globalt ledarskap EU och USA

- ✓ **Men vi kommer att bevaka**
 - ✓ Investerarskydd ISDS
 - ✓ Arbetstagares rättigheter
 - ✓ Offentliga tjänster
 - ✓ Offentlig upphandling

7

Landsorganisationen i Sverige

TACK !

Susanne Lindberg Elmgren
Internationella enheten, LO
sle@lo.se 08-7962626

8

Landsorganisationen i Sverige

Bilder som visades av Göran Holm, Scan

Korta fakta om HKScan

Ledande spelare inom kött och charkprodukter i Norden;

- Stora ägarintressen av Finska och Svenska djurbönder
- Noterat på Helsingforsbörsen.
- Verkar i Norden och Baltikum
- Omsätter 2 miljarder EUR med 8000 anställda
- Sverige svarar för 900 miljoner EUR.

Med bred marginal den största spelaren i Sverige med 4 fabriker och 2300 anställda.

Våra varumärken finns i alla svenska hushåll

HKSCAN

2

Varför är rätt utformat handelsavtal en möjlighet för mitt företag och animalieproduktion i Sverige?

Sverige har;

- Högkvalitativ men sjunkande primärproduktion av gris och nöt
- Begränsat antal "pågående" exportmarknader
- Svensk djuromsorg och extremt låga antibiotikaanvändning är i linje med en växande efterfrågan inte minst på öst och västkusten i USA som vi kan dra stor nytta av
- Produktionsmetoder som ger väsentliga merkostnader jämfört med de som används i USA
- Vi tror att många konsumenter är beredda att betala för detta men om importavgifter och andra kostnader kommer på toppen av dessa får vi ett prispremium som helt enkelt blir för stort för att kunna skapa oss en plats på marknaden.

Måste ha hjälp av lägre importavgifter för att fullt ut kunna konkurrera

Dessutom;

- Kött har en "omvänd affärslogik" som gör det mycket viktigt med ett antal upparbetade kompletterande exportländer för att nå "anatomisk balans" som är helt avgörande för lönsamhet i slakterisektorn.

HKSCAN

3

Vad är då anatomisk balans?

 <p>Tillverkas av 250 delar och säljs som en produkt</p>	 <p>Produceras som en gris och ska säljas i 250 delar i balans</p>
--	---

HKSCAN

Fler marknader ger möjlighet att göra fler strategiska affärsväl och ger mindre beroende av hemmamarknaden

Bygga affärer i;

- utvalda geografier och regioner
- smalare/nischade kvalitetssegment

Ger bättre priser och lönsamhet där svenska mervärden betalas för och samtidigt får vi tillräcklig skala för konkurrenskraft.

HKSCAN

5

Vilka är då riskerna/utmaningarna?

Konkurrens som inte är på tillräckligt lika villkor i Europa och Sverige.

Bland annat;

- Tillväxthormoner
- Osund antibiotikaanvändning

HKSCAN

6

Vi ska vinna på svenska mervärden som vi kan få betalt för...

... men vår strukturella komparativa kostnadsnackdel måste hållas lägre än det prispremium vi kan få för dessa mervärden.

Måste ha hjälp av lägre importavgifter för att fullt ut kunna exportera/konkurrera.

HKSCAN

7

Tack !

HKSCAN

8

Bilder som visades av Örjan Brinkman, Sveriges Konsumenter och Beuc

**Sveriges
Konsumenter**

Närings- och utrikesutskottets utfrågning 23 april 2015

Örjan Brinkman ordförande i

Sveriges Konsumenter – 26 medlemsorganisationer BEUC – 40 organisationer i 31 europeiska länder

TTIP ? ! – Att bevara existerande konsumenträttigheter och säkra EU och dess medlemsstaters möjlighet att införa/lagstifta om högre säkerhet och standard i framtiden.

Varför ska vi konsumenter hålla på och
krångla till det ?

Om ISDS

Rollen som "vakhund"
Hinder eller Skydd

Faran ligger i detaljerna – om positioner

**Sveriges
Konsumenter**

På förhandlingsbordet ligger –

Regler som påverkar vår levnadsstandard, konsumentskydd och säkerhetsstandarder som är framväxt i ett gemensamt politiskt arbete under 40 år – dessa måste säkras på ett betryggande sätt i avtalet.

Att bevara existerande konsumenträttigheter och säkra

EU och dess medlemsstaters möjlighet att införa/lagstifta om högre säkerhet och standard i framtiden.

Tack för uppmärksamheten !

MER MATNYTTIG INFORMATION WWW.BEUC.EU

ÖRJAN BRINKMAN ORDFÖRANDE

2012/13:RFR1	FINANSUTSKOTTET Statlig styrning och ansvarsutkrävande
2012/13:RFR2	FINANSUTSKOTTET Utfrågningsprotokoll EU, euron och krisen
2012/13:RFR3	TRAFIKUTSKOTTET Trafikutskottets offentliga utfrågning den 29 mars 2012 om framtida godstransporter
2012/13:RFR4	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET OCH NÄRINGSUTSKOTTET Uppföljning av vissa frågor inom landsbygdsprogrammet
2012/13:RFR5	FÖRSVARsutskottet FöU Forskning och utveckling inom försvarsutskottets ansvarsområde
2012/13:RFR6	CIVILUTSKOTTET Kontraheringsplikt vid tecknandet av barnförsäkringar
2012/13:RFR7	KU, FiU, KrU, UbU, MJU och NU Öppet seminarium om riksdagens mål- och resultatstyrning: vilka mål, vilka resultat?
2012/13:RFR8	UTBILDNINGsutskottet Utbildningsutskottets offentliga utfrågning om gymnasiereformen
2012/13:RFR9	UTBILDNINGsutskottet Förstudier om – Förskolan – Utbildning för hållbar utveckling inklusive entreprenöriellt lärande
2012/13:RFR10	UTBILDNINGsutskottet Hur kan ny kunskap komma till bättre användning i skolan
2012/13:RFR11	SOCIALUTSKOTTET Socialutskottets öppna seminarium om folkhälsofrågor onsdagen den 27 mars 2013
2012/13:RFR12	ARBETSMARKNADSUTSKOTTET Mogen eller övermogen? – arbetsmarknadsutskottets offentliga seminarium om erfaren arbetskraft
2012/13:RFR13	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om sjöfartens kapacitetsmöjligheter
2012/13:RFR14	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om flygtrafikledningstjänsten – har vi landat i den bästa lösningen?
2012/13:RFR15	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om oredlighet i livsmedelskedjan
2012/13:RFR16	UTBILDNINGsutskottet Utbildningsutskottets offentliga utfrågning om hur ny kunskap bättre ska kunna komma till användning i skolan
2012/13:RFR17	NÄRINGSUTSKOTTET Näringsutskottets offentliga utfrågning om en fossiloberoende fordonsflotta

2013/14:RFR1	SOCIALUTSKOTTET Etisk bedömning av nya metoder i vården – en uppföljning av landstingens och statens insatser
2013/14:RFR2	KULTURUTSKOTTET Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid
2013/14:RFR3	KULTURUTSKOTTET En bok är en bok är en bok? – en fördjupningsstudie av e-böckerna i dag
2013/14:RFR4	KULTURUTSKOTTET Offentlig utfrågning om funktionshinderspersion i kulturarvet
2013/14:RFR5	TRAFIKUTSKOTTET Hela resan hela året! – En uppföljning av transportsystemets tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning
2013/14:RFR6	FINANSUTSKOTTET Finansutskottets offentliga utfrågning om ändring av riksdagens be- slut om höjd nedre skiktgräns för statlig inkomstskatt
2013/14:RFR7	SKATTEUTSKOTTET Inventering av skatteforskare 2013
2013/14:RFR8	ARBETSMARKNADSUTSKOTTET Ett förlängt arbetsliv – forskning om arbetstagarnas och arbetsmarknadens förutsättningar
2013/14:RFR9	SOCIALFÖRSÅKRINGSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om vårdnadsbidrag och jämställdhetsbonus
2013/14:RFR10	KONSTITUTIONSUTSKOTTET Subsidiaritet i EU efter Lissabon
2013/14:RFR11	SKATTEUTSKOTTET Utvärdering av skattelättnader för utländska experter, specialister, forskare och andra nyckelpersoner
2013/14:RFR12	UTBILDNINGSUTSKOTTET Utbildningsutskottets offentliga utfrågning om PISA-undersökningen
2013/14:RFR13	SOCIALUTSKOTTET Socialutskottets öppna kunskapsseminarium om icke smittsamma sjukdomar – ett ökande hot globalt och i Sverige (onsdagen den 4 december 2013)
2013/14:RFR14	KULTURUTSKOTTET För, med och av – en uppföljning av tillgängligheten inom kulturen
2013/14:RFR15	SKATTEUTSKOTTET Skatteutskottets seminarium om OECD:S handlingsplan mot skattebaseroering och vinstförflyttning
2013/14:RFR16	TRAFIKUTSKOTTET Framtidens flyg

2013/14:RFR17	KONSTITUTIONSUTSKOTTET Översyn av ändringar i offentlighets- och sekretesslagstiftningen 1995–2012
2013/14:RFR18	SOCIALUTSKOTTET Socialutskottets öppna kunskapsseminarium om socialtjänstens arbete med barn som far illa
2013/14:RFR19	UTBILDNINGSPÄREUTSKOTTET Utbildningsutskottets seminarium om utbildning för hållbar utveckling inklusive entreprenöriellt lärande
2013/14:RFR20	KULTURUTSKOTTET Offentlig utfrågning För, med och av – en uppföljning av tillgänglighet inom kulturen
2013/14:RFR21	UTBILDNINGSPÄREUTSKOTTET Autonomi och kvalitet – ett uppföljningsprojekt om implementering och effekter av två högskolereformer i Sverige Delredovisning 1: Skrivbordsstudie om autonomi- och kvalitetsreformerna
2013/14:RFR22	UTBILDNINGSPÄREUTSKOTTET Autonomi och kvalitet – ett uppföljningsprojekt om implementering och effekter av två högskolereformer i Sverige Delredovisning 2: Intervjuundersökning med rektorer
2013/14:RFR23	TRAFIKUTSKOTTET Trafikutskottets hearing om framtidens luftfart – Har vi luft under vingarna?
2013/14:RFR24	JUSTITIEUTSKOTTET Offentlig utfrågning med anledning av EU-domstolens dom om datalagringsdirektivet

2014/15:RFR1	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET Stöd till lokala åtgärder mot övergödning
2014/15:RFR2	TRAFIKUTSKOTTET Hållbara analyser? Om samhällsekonomiska analyser inom transportsektorn med särskild hänsyn till hållbar utveckling
2014/15:RFR3	TRAFIKUTSKOTTET Trafikutskottets offentliga utfrågning om järnvägens vägval
2014/15:RFR4	FÖRSVARsutskottet Blev det som vi tänkt oss? En uppföljning av vissa frågor i det försvarspolitiska inriktningsbeslutet 2009
2014/15:RFR5	UTBILDNINGsutskottet Autonomi och kvalitet – ett uppföljningsprojekt om implementering och effekter av två högskolereformer i Sverige Huvudrapport
2014/15:RFR6	UTBILDNINGsutskottet Autonomi och kvalitet – ett uppföljningsprojekt om implementering och effekter av två högskolereformer i Sverige Delredovisning 3: Enkätundersökning till studieansvariga
2014/15:RFR7	UTBILDNINGsutskottet Autonomi och kvalitet – ett uppföljningsprojekt om implementering och effekter av två högskolereformer i Sverige Delredovisning 4: Den fallstudiebaserade undersökningens första fas
2014/15:RFR8	TRAFIKUTSKOTTET Seminarium om samhällsekonomiska analyser
2014/15:RFR9	TRAFIKUTSKOTTET Sjöfartsnäringen och dess konkurrenskraft
2014/15:RFR10	SKATTEUTSKOTTET Skattebefriande bränslen i industriella processer, så kallade råvarubränslen
2014/15:RFR11	UTBILDNINGsutskottet Utbildningsutskottets offentliga utfrågning om idrott och fysisk aktivitet i skolan – ett sätt att stärka inläring och hälsa
2014/15:RFR12	KONSTITUTIONsutskottet Konstitutionsutskottets hearing om journalisters och medie-redaktioners säkerhet och arbetsförutsättningar
2014/15:RFR13	SOCIALFÖRSÅKRINGSUTSKOTTET Finsam – en uppföljning av finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser
2014/15:RFR14	SOCIALFÖRSÅKRINGSUTSKOTTET Socialförsäkringsutskottets offentliga utfrågning om Finsam – finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser
2014/15:RFR15	SKATTEUTSKOTTET Skatteutskottets seminarium om internationellt samarbete mot skatteflykt